БУТУН ДУН'Е ПРОЛЕТАРЛАРИ, БИРЛАШИНГИЗ!

ҚИЗИЛ ЎЗБЕКИСТОН

ЎЗБЕКИСТОН КОММУНИСТ (большевик) ЛАРПАРТИЯСИ МАРКАЗИЙ КОМИТЕТИ, ТОШКЕНТ ОБЛАСТЬ, ШАҲАР КОМИТЕТЛАРИ ВА ЎЗБЕКИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ ОРГАНИ

№ 59 (6734)
22 МАРТ
ШАНБА
1947 ЙИЛ
БАҲОСИ 20 ТИЙИН

Юқори ҳосил олганликлари учун Социалистик Меҳнат Қаҳрамони унвони олган қишлоқ хўжалик илғорларига шон-шарафлар бўлсин!

Социалистик қишлоқ хўжалигимизнинг янада равнақи учун

ССР Иттифоқи Олий Совети Президиумининг мўл ҳосил етиштирганликлари учун республикалар, ўлка ва область қишлоқ хўжалик илғорларига Социалистик Меҳнат Қаҳрамони унвони бериш тўғрисида бугун газетамизда э'лон этилган Фармони ҳеч шубҳасиз бутун ўзбек халқини қувонтирадиган хушхабар ва қишлоқ хўжалигимизни тобора ривожлантириш учун курашга сафарбар қиладиган чақириқдир.

Партия, ҳукуматимиз ва шахсан улуғ Сталин қишлоқ хўжалигини тобора ривожлантириш, халқ оммаси учун мўлкўл озиқ-овқат ва саноатимиз учун хомаш'ёни кўплаб тайёрлашга ҳар доим катта э'тибор қилиб келмоқда.

ВКП(б) Марказий Комитетининг яқиндагина ўз ишини тамом қилган пленуми, урушдан кейинги даврда қишлоқ хўжалигимизни ривожлантириш тадбирлари тўғрисидаги масалани чуқур муҳокама қилди ва қишлоқ хўжалигига раҳбарлик соҳасидаги асосий камчиликлар, хатоларни очиб ташлади, яқин икки-уч йил ичида мамлакатимизнинг қишлоқ хўжалигини урушдан аввалги даражага етказиш ва ундан ҳам ошириб юбориш соҳасида партия ва совет ташкилотлари, қишлоқ хўжалик органлари ва колхозлар олдида турган вазифаларни белгилаб ўтди.

Ўзбекистон большевиклари, кенг колхозчилар оммаси бу тарихий қарорни ўзларининг бундан кейинги ишлари учун жанговар бир қўлланма, амалий иш программаси деб қабул қилдилар. Ҳақиқатан ҳам бу йил, сталинча бешйилликнинг иккинчи йилида республикамиз олдида улуғ ва мас'улиятли вазифалар турипти. Бу йил биз ўтган 1946 йилга қараганда пахта майдонларини юз минг гектар кенгайтириб, 915 минг гектарга етказишимиз ва ҳар гектар ердан олинадиган ҳосилни 17 центнергача оширишимиз лозим. Ўзбекистон пахтакорлар қурултойи бу йил мамлакатга бир ярим миллион тонна пахта топширамиз деб ўзбек халқи номидан ўртоқ Сталинга ва'да берди. Республикамизда пахтачилик блан бирга ғаллачилик, пиллачилик, чорвачиликни, қишлоқ хўжалигининг барча соҳаларини ривожлантиришнинг амалий йўллари белгиланди. Бу вазифалар ЎзК(б)П Марказий Комитети пленуми қарорида тўла баён этилган.

Сталинча бешйилликнинг иккинчи йили социалистик қишлоқ хўжалигимизнинг барча соҳаларида янги шонли ғалабалар йили бўлмоғи, республикамиз Совет Иттифоқи халқлари олдидаги асосий бурчини — пахтачиликни урушгача бўлган даражасига етказиш йўлидаги мажбуриятини шараф блан бажармоғи лозим.

Бу мажбуриятни большевикларга хос қат'ият блан бажармоқ учун бизда ҳамма имкониятлар ва ресурслар мавжуддир. Давлатимиз қишлоқ хўжалигини тобора машиналаштирмоқда. Колхозларнинг жамоат хўжалигини мустаҳкамлаш чоралари кўрилмоқда. Виждонли, ҳалол меҳнат қилувчи колхозчиларга ғамхўрлик тобора кучаймоқда. Партия ва ҳукуматимизнинг бу тадбирлари кенг колхозчилар оммасини янада фидокорона меҳнат қилишга илҳомлантирмоқда ва рағбатлантирмоқда.

Улуғ Октябрь социалистик революциясининг 30 йиллиги шарафига бошланган социалистик мусобақага қўшилиб, мажбуриятлар олган колхоз, совхозлар, бригада ва звенолар сафи тобора кенгаймоқда.

ССР Иттифоқи Олий Совети Президиумининг бугун э'лон қилинаётган фармони социалистик қишлоқ хўжалигимиз қандай зўр қобилиятли кишилар етиштирганлигини кўрсатувчи янги равшан далилдир. Шу фармонга мувофиқ, ғалладан, қанд лавлагидан ва пахтадан мўл ҳосил етиштирган колхозчиларга, звено ва бригада бошлиқларига, колхоз раисларига Социалистик Меҳнат Қаҳрамони унвони берилади ҳамда уларга Ленин ордени ва «Ўроқ ва Болға» олтин медали топширилади.

Ҳукуматимизнинг олий мукофотига сазовор бўлган бу пешқадамлар ажойиб қаҳрамонона меҳнат қилиб, ўзларини шон-шарафлар блан қоплаган оддий совет кишиларидир. Бу кишиларнинг зўр қобилиятини бизнинг социалистик тузумимиз рўёбга чиқарди. Бу илғорларни улуғ Ленин—Сталин партияси тарбия қилиб камолга етказди. Уларнинг фидокорона меҳнати, партия ҳамда ватанга садоқати халқимизнинг уларга бўлган ҳурмати ва муҳаббатини тобора оширди.

Социалистик Меҳнат Қаҳрамонлари ўртасида республикамизнинг отоқли кишилари, пахта мўл ҳосили учун кураш илғорлари; Андижон областининг Избоскан районидан Исомиддин Арабов, Бухоро областининг Свердлов районидан Рустам Бобоев, Сурхондар'ё областининг Шўрчи районидан Узоқбой Жўраев, Тошкент областининг Ўртачирчиқ районидан Замира Муталова, Янгийўл районидан Тилла Тўранов Фарғона областининг Охунбобоев районидан Муҳиддинжон Умаров, Тошкент районидан гектаридан 810 центнер қанд лавлаги ҳосили олган звено бошлиғи Меҳринисо Убайдуллаева ўртоқлар бор.

Ўзбекистон пахтакорлари, бутун ўзбек халқи бу кишиларни яхши танийди. Уларнинг айниқса кейинги йилларда пахтачиликни тиклаш ва ривожлантириш соҳасида қилган жонбозликлари, мўл ҳосил етиштириш йўлидаги қимматли тажрибалари республикамизнинг пахтачиликни ривожлантириш соҳасидаги ғалабаларига қимматли ҳисса бўлиб қўшилди.

Партия Марказий Комитетининг қарори, Иттифоқ ҳукуматининг қишлоқ хўжалик илғорларига нисбатан кўрсатган бу иззат ва ҳурмати Ўзбекистон пахтакорларини, барча колхозчиларни ва ҳамма қишлоқ хўжалик ходимларининг кучларига-куч қўшиб яна зўр ғайрат блан ишлашга, барча имкониятлар ва ресурслардан тўла фойдаланишга чақиради.

Қишлоқ хўжалигини ривожлантириш соҳасида давлат томонидан берилган топшириқларни тўла ва ошириб бажаришда Социалистик Меҳнат Қаҳрамонлари сингари фидокор ва ташаббускор бўлиш, ҳамма ишда улардан намуна олиш керак. Партиямиз, ўртоқ Сталин бизни ҳар доим илғор техника блан қуролланиб, юксак нормаларни жорий қилишга, тобора кўпроқ меҳнат унуми беришга, ҳеч тўхтамай илгари силжишга ўргатиб келади. Пахтадан мўл ҳосил етиштиришда район бўйича эришилган ўртача рақамларга суяниб иш кўриш, ба'зи бир қолоқ колхозларни рўкач қилиб, эришилган муваффақиятлар блан чекланиб қолиш большевикларнинг хислати эмас. Шунинг учун ҳам партия Марказий Комитетининг пленуми бундай кайфиятларни қаттиқ қоралади.

Социалистик Меҳнат Қаҳрамонларининг тажрибалари бизнинг пахтадан тобора мўл ҳосил етиштириш учун қандай катта ва чексиз имкониятларга эга эканлигимизни кўрсатади ва республикамиз пахтакорларидан мўл ҳосил учун курашда эришилган ғалабалар блан сра қаноатланиб қолмасликни талаб қилади.

1947 йилда пахтачиликни урушгача бўлган даражасига етказиш учун ҳозирдан бошлаб мустаҳкам пойдевор қуриш, я'ни кўклам экин ишларини большевикча уюштириш керак. Социалистик Меҳнат Қаҳрамонларидан, илғор колхоз ва бригадалардан ибрат олиб, ер ҳайдашни қизғин сур'атлар ва юқори сифат блан давом эттириш, экишни қисқа муддат ичида тамомлаш, колхозлардаги ишчи кучлардан ана шу вазифаларни бажаришда тўла ва тўғри фойдаланиш, ҳамма ишда ҳам юксак меҳнат унумига эришиш лозим.

Социалистик Меҳнат Қаҳрамонларининг, илғор колхоз ва бригадаларнинг тажрибаларини оммалаштирайлик, Улуғ Октябрь социалистик революцияси 30 йиллиги шарафига бошланган социалистик мусобақани тобора кучайтириб, кўклам экин ишларини большевикларча уюштириб пешқадамлар сафини кенгайтирайлик.

Социалистик Меҳнат Қаҳрамонларига шон-шарафлар бўлсин!

ТАШҚИ ИШЛАР МИНИСТРИ В. М. МОЛОТОВ ҲУЗУРИДА Э. БЕВИН, Д. МАРШАЛЛ, Ж. БИДО ШАРАФИГА ҚАБУЛ

СССР Ташқи Ишлар Министри В. М. Молотов 18 мартда Ташқи Ишлар Министрлари Кенгашининг Москвадаги сессиясида қатнашаётган делегация раҳбарлари Э. Бевин жаноблари, Д. Маршалл жаноблари, Ж. Бидо жаноблари шарафига қабул маросими ўтказди. Қабул маросимида Москвадаги Элчихона ва Миссияларнинг бошлиқлари, Америка, Англия ва Франция делегацияларининг а'золари, маслаҳатчилари ва экспертлари ҳам ҳозир бўлдилар.

Қабул маросимида совет ҳукумати томонидан А. Я. Вишинский, И. В. Ковалев, К. Я. Сергейчук, А. Г. Зверев, И. Г. Большаков, М. В. Хруничев, И. Т. Голяков, Совет Иттифоқи Маршаллари И. С. Конев ва В. Д. Соколовский, Ф. Т. Гусев, Я. А. Малик, армия генерали А. И. Антонов, авиация маршали К. А. Вершинин, адмирал И. С. Юмашев, А. Д. Крутиков ҳозир бўлдилар. Қабул маросимида иттифоқчи республикаларнинг ташқи ишлар министрлари М. И. Алиев, И. И. Сюкияйнен, Т. Т. Тожибоев, Г. И. Кикнадзе, СССР элчилари А. Е. Богомолов, Г. Н. Зарубин, Н. В. Новиков ва С. А. Виноградов, совет делегациясининг маслаҳатчилари ва экспертлари, СССР Ташқи Ишлар Министрлигининг мас'ул ходимлари, олимлар, рассомлар, артистлар, совет жамоатчилиги вакиллари, совет ва чет эл матбуотининг вакиллари ҳозир бўлдилар. (ТАСС).

СССР ОЛИЙ СОВЕТИ ПРЕЗИДИУМИНИНГ ФАРМОНИ

Республика, ўлка ва областьларнинг юқори ҳосил олган қишлоқ хўжалик илғорларига Социалистик Меҳнат Қаҳрамони унвони бериш тўғрисида

1946 йилда юқори ҳосил олганликлари учун қуйидаги кишиларга **Социалистик Меҳнат Қаҳрамони** унвони берилсин ва **Ленин** ордени ҳамда **«Ўроқ ва Болға»** олтин медали топширилсин:

БУҒДОЙ ВА ЖАВДАРИ БУҒДОЙДАН ЮҚОРИ ҲОСИЛ ОЛГАНЛИКЛАРИ УЧУН

ВАРИВОДА Пётр Федорович —РСФСР, Олтой ўлкаси, Волчихин районидаги «Байкал» колхозининг звено бошлиғи; 24 гектар ердаги баҳори буғдойнинг ҳар гектаридан 35,3 центнердан ҳосил олган.

ВАСИЛЬЕВ Георгий Пантелеймонович —Украина ССР, Сталино области, Старо-Бешевский районидаги «Запорожец» колхозининг бригада бошлиғи; 54 гектар ердаги кузги буғдойнинг ҳар гектаридан 30 центнердан ҳосил олган.

ГЕРАСИМОВ Егор Иванович — Қозоғистон ССР, Қарағанда области, Осокаровск районидаги Ударний МТСи трактор бригадасининг бошлиғи; 170 гектар ердаги буғдойнинг ҳар гектаридан 21,7 центнердан ҳосил олган.

ГЛАДКИХ Сергей Иванович — РСФСР, Молотов области, Верхне-Муллинск районидаги Пермск МТСи трактор бригадасининг бошлиғи; 138 гектар ердаги буғдой ва жавдари буғдойнинг ҳар гектаридан 21,6 центнердан ҳосил олган.

КАВТАРАДЗЕ Иван Алексеевич — Грузия ССР, Цителицкорой районидаги Киров номли колхознинг раиси; 1050 гектар ердаги буғдойнинг ҳар гектаридан 17 центнердан ва 20 гектар ердаги буғдойнинг ҳар гектаридан 39 центнердан ҳосил олган.

КОБАИДЗЕ Степан Семёнович — Грузия ССР, Цителицкорой районидаги Киров номли колхознинг бригада бошлиғи; 20 гектар ердаги буғдойнинг ҳар гектаридан 39 центнердан ҳосил олган.

АНГЕЛИНА Прасковья Никитична — Украина ССР, Сталино областидаги Старо-Бешевск МТСи трактор бригадасининг бошлиғи; 425 гектар ердаги буғдойнинг ҳар гектаридан 19,2 центнердан ҳосил олган.

БАЛМАШЕВ Николай Иванович — РСФСР, Молотов области, Верхне-Муллинск районидаги Пермск МТСи трактор бригадасининг бошлиғи; 189 гектар ердаги буғдой ва жавдари буғдойнинг ҳар гектаридан 19,5 центнердан ҳосил олган.

БОЙКО Фёдор Антонович — РСФСР, Ростов области, Сальский районидаги «Гигант» ғаллачилик совхозининг директори; 201 гектар ердаги буғдойнинг ҳар гектаридан 30,2 центнердан ҳосил олган.

ЛИСЕНКО Фёдор Кузьмич — РСФСР, Новосибирск области, Краснозёрск районидаги Чапаев номли колхознинг раиси; 69 гектар ердаги баҳори буғдойнинг ҳар гектаридан 32 центнердан ҳосил олган.

ЛЮБИВИЙ Пётр Александрович — РСФСР, Краснодарск ўлкаси, Тимашевский районидаги Тимашевский чўчқачилик совхозининг директори; 110 гектар ердаги буғдойнинг ҳар гектаридан 30 центнердан ҳосил олган.

МАРТИРОСЯН Мариам Петросовна — Арманистон ССР, Калинин районидаги Будённий номли колхознинг звено бошлиғи. 10 гектар ердаги буғдойнинг ҳар гектаридан 39,5 центнердан ҳосил олган.

МЕЛИКИШВИЛИ Иван Андреевич — Грузия ССР, Цителицкоройск районидаги «Коммунизмис Гзит» колхозининг бригада бошлиғи; 7,5 гектар ердаги буғдойнинг ҳар гектаридан 30,6 центнердан ҳосил олган.

КРИВОШЕЙ Надежда Михайловна — РСФСР, Новосибирск области, Краснозёрск районидаги Карл Маркс номли колхознинг звено бошлиғи; 9 гектар ердаги баҳори буғдойнинг ҳар гектаридан 31,8 центнердан ҳосил олган.

ПАВДАЛОВ Александр Осипович — РСФСР, Олтой ўлкаси, Белоглазовск районидаги «Молодая гвардия» колхозининг раиси; 70 гектар ердаги баҳори буғдойнинг ҳар гектаридан 31 центнердан ҳосил олган.

ПЛИЗНЮК Фёдор Иванович —РСФСР, Олтой ўлкаси, Шипунов районидаги «Герой труда» колхозининг бригада бошлиғи; 60 гектар ердаги баҳори буғдойнинг ҳар гектаридан 30 центнердан ҳосил олган.

РАКИТИН Иван Никитович —РСФСР, Олтой ўлкаси, Белоглазов районидаги Роза Люксембург номли колхознинг звено бошлиғи; 22,5 гектар ердаги баҳори буғдойнинг ҳар гектаридан 34 центнердан ҳосил олган.

РОМАНЧЕНКО Валентина Мефодьевна — РСФСР, Ростов области, Таганрог районидаги Красний партизан номли колхознинг звено бошлиғи; 18 гектар ердаги кузги буғдойнинг ҳар гектаридан 35 центнердан ҳосил олган.

РУБЦОВ Александр Ильич — РСФСР, Свердловск области, Богданович районидаги «Колос» колхозининг звено бошлиғи, 14 гектар ердаги буғдойнинг ҳар гектаридан 32 центнердан ҳосил олган.

РЯПУРИК Николай Ефимович —РСФСР, Красноярск ўлкаси, Емельянов районидаги «Украинец» колхозининг раиси; 50 гектар ердаги баҳори буғдойнинг ҳар гектаридан 37 центнердан ҳосил олган.

СИНЯГИН Гавриил Дмитриевич —Қозоғистон ССР, Семипалатинск области, Бородулихин районидаги Ворошилов номли колхознинг раиси; 60 гектар ердаги буғдойнинг ҳар гектаридан 30 центнердан ҳосил олган.

ТОКАРЕВ Николай Кузьмич — РСФСР, Омск области, Крутин районидаги «Красний герой» колхозининг раиси; 51 гектар ердаги кузги жавдари буғдойнинг ҳар гектаридан 30 центнердан ҳосил олган.

ШАНТАРИН Григорий Егорович — РСФСР, Свердловск области, Богданович районидаги «Авангард» колхозининг звено бошлиғи; 8 гектар ердаги буғдойнинг ҳар гектаридан 30 центнердан ҳосил олган.

МАККА ЖЎХОРИДАН ЮҚОРИ ҲОСИЛ ОЛГАНЛИКЛАРИ УЧУН

КОШИК Надежда Демьяновна — Украина ССР, Днепропетровск области, Лиховск районидаги XVII партсъезд номли колхознинг звено бошлиғи; 3 гектар ердаги макка жўхорининг ҳар гектаридан 70,3 центнердан ҳосил олган

ОЗЕРНОЙ Марк Евстафьевич — Украина ССР, Днепропетровск области, Лиховск районидаги «Червоний партизан» колхозининг звено бошлиғи; 4 гектар ердаги макка жўхорининг ҳар гектаридан 136 центнердан ҳосил олган.

ҚАНД ЛАВЛАГИДАН ЮҚОРИ ҲОСИЛ ОЛГАНЛИКЛАРИ УЧУН

ГЕТА Мария Ивановна — Украина ССР, Полтава областидаги Красноармейск лавлаги совхозининг звено бошлиғи; 2 гектар ердаги қанд лавлагининг ҳар гектаридан 738 центнердан ҳосил олган.

ГУДЗЕНКО Прасковья Григорьевна — Украина ССР, Полтава областидаги Весёло-Подолянск лавлаги совхозининг звено бошлиғи; 2,7 гектар ердаги қанд лавлагининг ҳар гектаридан 672 центнердан ҳосил олган.

КОШЕВОЙ Анна Денисовна — Украина ССР, Киев области, Велико-Половецк районидаги «Червоний гигант» колхозининг звено бошлиғи; қанд лавлагидан беш юз центнердан ҳосил олувчилар ҳаракатининг ташаббускори, ҳар йили гектаридан энг камида 500 центнердан ҳосил олиб келмоқда. 1946 йилда 3 гектар ердаги қанд лавлагининг ҳар гектаридан 526 центнердан ҳосил олган.

ЛИСЕНКО Мария Григорьевна — Украина ССР, Киев области, Миронов районидаги «Соцперемога» колхозининг звено бошлиғи; 2 гектар ердаги қанд лавлагининг ҳар гектаридан 711 центнердан ҳосил олган.

МАРИДАШВИЛИ София Андреевна — Грузия ССР, Каспский районидаги «Мнатоби» колхозининг звено бошлиғи; гектаридан 1021 центнер қанд лавлаги ҳосили олган.

ПАРМУЗИНА Агриппина Антоновна — Украина ССР, Сумск области, Белопольский районидаги «Большевик» колхозининг звено бошлиғи; 2 гектар ердаги қанд лавлагининг ҳар гектаридан 1044 центнердан ҳосил олган

УБАЙДУЛЛАЕВА Меҳринисо — Ўзбекистон ССР, Тошкент области, Тошкент районидаги Сталин номли колхознинг звено бошлиғи; 4 гектар ердаги қанд лавлагининг ҳар гектаридан 810 центнердан ҳосил олган.

ФАСТОВА Мария Лукинична —Украина ССР, Полтава области, Семеновск районидаги Париж Коммунаси номли колхознинг звено бошлиғи; 6,6 гектар ердаги қанд лавлагининг ҳар гектаридан 630 центнердан ҳосил олган

ПЕЛЕРА Мария Никифоровна — Украина ССР, Каменец-Подольск области, Полонский районидаги Обарчук номли колхознинг звено бошлиғи; 2,3 гектар ердаги қанд лавлагининг ҳар гектаридан 620 центнердан ҳосил олган.

ПАХТАДАН ЮҚОРИ ҲОСИЛ ОЛГАНЛИКЛАРИ УЧУН

АРАБОВ Исомиддин — Ўзбекистон ССР, Андижон области, Избоскан районидаги «Бирлашган» колхозининг звено бошлиғи; 6 гектар ердаги пахтанинг ҳар гектаридан 101 центнердан ҳосил олган.

ОТАБОЕВА Хўжахон — Тожикистон ССР, Сталинобод области, Сталинобод районидаги «Коммунист Таджикистана» колхозининг звено бошлиғи; 5 гектар ердаги пахтанинг ҳар гектаридан 88 центнердан ҳосил олган.

БОБОЕВ Рустам — Ўзбекистон ССР, Бухоро области, Свердлов районидаги Киров номли колхознинг звено бошлиғи; 5 гектар ердаги пахтанинг ҳар гектаридан 93 центнердан ҳосил олган.

БАГИРОВА Басти Масим қизи —Озарбайжон ССР, Қосим Исмоилов районидаги Ворошилов номли колхознинг звено бошлиғи; 5 гектар ердаги пахтанинг ҳар гектаридан 105 центнердан ҳосил олган.

ГАСАНОВА Шамам —Озарбайжон ССР, Карягин районидаги 1-нчи Май номли колхознинг звено бошлиғи; 5 гектар ердаги пахтанинг ҳар гектаридан 97 центнердан ҳосил олган.

ЖАББОРОВ Раҳмонқул — Тожикистон ССР, Сталинобод области, Кўктош районидаги Каганович номли колхознинг раиси; 10 гектар ердаги пахтанинг ҳар гектаридан 121 центнердан ҳосил олган.

ЖЎРАЕВ Узоқбой — Ўзбекистон ССР, Сурхондар'ё области, Шўрчи районидаги «Янги ғайрат» колхозининг звено бошлиғи; 5 гектар ердаги пахтанинг ҳар гектаридан 121 центнердан ҳосил олган.

МУТАЛОВА Замира — Ўзбекистон ССР, Тошкент области, Ўртачирчиқ районидаги Ильич номли колхознинг звено бошлиғи; 5 гектар ердаги пахтанинг ҳар гектаридан 101 центнердан ҳосил олган.

РАЖАБОВ Саттор — Тожикистон ССР, Сталинобод области, Пахтаобод районидаги Максим Горький номли колхознинг звено бошлиғи; 5 гектар ердаги пахтанинг ҳар гектаридан 106 центнердан ҳосил олган.

РАСУЛОВА Жаҳон — Тожикистон ССР, Сталинобод области, Кўктош районидаги «Қизил юлдуз» колхозининг звено бошлиғи; 5 гектар ердаги пахтанинг ҳар гектаридан 108 центнердан ҳосил олган.

СУЛАЙМОНОВА Ҳалимахон — Тожикистон ССР, Сталинобод области, Кўктош районидаги Каганович номли колхознинг звено бошлиғи; 5 гектар ердаги пахтанинг ҳар гектаридан 113 центнердан ҳосил олган

ТЎРАНОВ Тилла — Ўзбекистон ССР, Тошкент области, Янгийўл районидаги Ворошилов номли колхознинг звено бошлиғи; 8 гектар ердаги пахтанинг ҳар гектаридан 99,15 центнердан ҳосил олган.

УМАРОВ Муҳиддинжон — Ўзбекистон ССР, Фарғона области, Охунбобоев районидаги Сталин номли колхознинг бригада бошлиғи; 20 гектар ердаги пахтанинг ҳар гектаридан 107,5 центнердан ҳосил олган

ҲАЙДАРОВА Бибисора — Тожикистон ССР, Сталинобод области, Куйбишев районидаги Тельман номли колхознинг звено бошлиғи; 5 гектар ердаги пахтанинг ҳар гектаридан 102 центнердан ҳосил олган.

ЭРСАРИЕВ Уразгельди — Туркманистон ССР, Тошовуз области, Ленин районидаги Тельман номли колхознинг раиси; 12 гектар ердаги пахтанинг ҳар гектаридан 87 центнердан ҳосил олган.

СССР Олий Совети Президиумининг Раиси Н. ШВЕРНИК.
СССР Олий Совети Президиумининг Секретари А. ГОРКИН.

Москва, Кремль.
1947 йил 19 март.

СОЦИАЛИСТИК МЕҲНАТ ҚАҲРАМОНЛАРИ. Суратда (чапдан ўнгга): 1) **Замира Муталова** — Тошкент область, Ўртачирчиқ районидаги Ильич номли колхознинг звено бошлиғи; 2) **Узоқбой Жўраев** — Сурхондар'ё область, Шўрчи районидаги «Янги ғайрат» колхозининг звено бошлиғи; 3) **Меҳринисо Убайдуллаева** — Тошкент область, Тошкент қишлоқ районидаги Сталин номли колхознинг звено бошлиғи.

И. Глауберзон фотоси.

Бухоро областининг районларида янги ерлар очиш ва беда экиш ҳақида қалбаки ма'лумотлар берилганлиги тўғрисида

Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитети бюросининг қарори

Ўзбекистон ССР Қишлоқ хўжалик министрлиги томонидан ўтказилган текшириш натижасида, Бухоро областидаги бир қанча районларда янги ерлар очиш ва беда экиш ҳақида қалбаки ма'лумотлар берилганлиги аниқланди.

Свердлов райони планга мувофиқ, 1947 йилда экин экиш учун 1836 гектар партов ер очиши керак эди. Бу район кузда 1770 гектар ва баҳорда 724 гектар партов ер ҳайдалди, деб ма'лумот берган. Ҳақиқатда эса, партов ерларнинг талайгина қисми ҳайдалмай қолган.

Шу райондаги Ленин номли колхоз кўкламда ва кузда 47 гектар партов ер ҳайдалди, деб ма'лумот берган. Ҳақиқатда эса, фақат 20 гектар ер ҳайдалган. Калинин номли колхознинг ма'лумотларида 41 гектар партов ер ҳайдалди, деб кўрсатилгани ҳолда, ҳақиқатда фақат 15 гектар ҳайдалган, халос.

Кузда ҳайдалган партов ерларни яна ташлаб қўйиш ҳоллари ҳам бор. Қизилтепа районидаги «Маданият» колхозига 1947 йилда очилиши лозим бўлган ерлар кузда трактор блан ҳайдалган. Бироқ, колхознинг бу партов ерлари шўр босган оғир тупроқли бўлишига қарамай, уларни текислаш, ювиш ишлари олиб борилмаган. Район ташкилотлари камқувват колхозларга янги ер очиш ҳақида план беришга расмиятчилик блан тўраларча қараганлар, бу колхозларни ташкилий жиҳатдан мустаҳкамлаш ва уларга моддий-техника ёрдами бериш чораларини кўрмаганлар. Масалан, камқуввват «Маданият» колхози зарур ёрдам олмасдан туриб, янги ерларни очаолмайди.

Янги ерлар очиш иши назорат қилиб турилмаганлиги сабабли, бирқанча ҳолларда партов ерларни ҳайдаши лозим бўлган трактор бригадалари, аслда экич экиб келинаётган оқ ерларни ҳайдамоқдалар, партов ерлар эса, ҳайдалмай қолиб кетмоқда.

Айрим колхозларнинг раҳбарлари кўклам экин экиш планининг бажарилиши ҳақида берган ма'лумотларида беда уруғи блан қўшиб экилган дон экинларини икки марта, я'ни беда экиш тўғрисидаги ма'лумотда ҳам, дон экиш тўғрисидаги ма'лумотда ҳам кўрсатиб, юқори ташкилотларни алдамоқдалар. Свердлов районидаги Калинин номли ва Қизилтепа районидаги «Маданият» колхозларида шундай факт юз берганлиги аниқланди.

Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитети бюроси **қарор қилади:**

Бухоро область партия комитетига қуйидаги мажбурият юклансин:

а) партов ерларни очиш тўғрисида қалбаки ма'лумотлар беришга йўл қўяётган район ташкилотларининг раҳбарлари мас'улиятга тортилсин, бундай ҳолга йўл қўйган айбдорлар судга берилсин;

б) партов ерларни очишда аниқланган жиддий камчиликларни тугатиш чоралари кўрилсин, партов ерларни очишда камқуввват колхозларга ёрдам кўрсатишга алоҳида э'тибор берилсин;

в) кўрилган чоралар беш кун ичида Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитетига ма'лум қилинсин.

Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитетининг секретари: У. ЮСУПОВ.

Мирзачўл районидаги колхозларда трактор блан ер ҳайдаш сифатининг пастлиги тўғрисида

Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитети бюросининг қарори

ЎзССР Қишлоқ хўжалик министрлиги томонидан ўтказилган текшириш натижасида, Мирзачўлдаги 2-нчи МТС хизмат кўрсатаётган колхозларда тракторлар блан ер ҳайдашнинг сифати паст эканлиги аниқланди.

Андреев номли колхозда чигит экиладиган 20 гектар ер 12—15 сантиметр чуқурлигида, «Красная заря» колхозида беда экиладиган 110 гектар ер 12 сантиметр чуқурлигида, Свердлов номли колхозда 12 гектар ер 12—14 сантиметр чуқурлигида ҳайдалган.

Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитетининг бюроси **қарор қилади:**

1. Трактор блан ер ҳайдаш сифатининг паст бўлишига йўл қўйилгани учун Мирзачўлдаги 2-нчи МТС директори ўртоқ Полтавскийга қаттиқ виговор э'лон қилинсин, Мирзачўл район қишлоқ хўжалиги бўлимининг бошлиғи ўртоқ Камолиддиновга эса виговор э'лон қилинсин.

ЎзССР Қишлоқ хўжалик министри ўртоқ Раҳимовга Мирзачўлдаги 2-нчи МТСнинг старший агрономи ўртоқ Трегулов ва район қишлоқ хўжалик бўлимининг бош агрономи ўртоқ Легай трактор блан ер ҳайдашнинг сифатсиз ўтказилишига йўл қўйишда айбдор бўлганлари учун уларга нисбатан чора кўриш таклиф қилинсин.

2. Мирзачўл район партия комитетининг секретари ўртоқ Топровга трактор ишлари сифати тегишинча назорат қилинмаганлиги кўрсатиб ўтилсин.

3. Мирзачўлдаги 2-нчи МТСнинг директори ўртоқ Полтавскийга трактор блан ер ҳайдашнинг паст сифатда ўтказилишига йўл қўйган айбдорларни суд жавобгарлигига тортиш учун улар ҳақидаги материалларни тергов органларига топшириш мажбурияти юклансин.

Мирзачўл район партия комитетига (ўртоқ Топровга) ва район ижроия комитетига (ўртоқ Қодировга) трактор ишларининг сифатини қаттиқ контроль қилиш учун зарур чоралар кўриш мажбурияти юклансин.

Ўзбекистон К(б)П Марказий Комитетининг секретари: У. ЮСУПОВ.

СССР орден ва медальлари топширилди

18 мартда, Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси ўртоқ А. Э. Ниёзов 1946 йилда пахтачиликни ривожлантириш ва пахта тайёрлаш давлат планини бажариш соҳасида эришилган муваффақиятлар учун мукофотланган кишиларга орден ва медальлар топширди.

Чимбой районидаги Охунбобоев номли колхознинг раиси Бекбой Утепиёзов, Хатирчи районидаги Сталин номли колхознинг раиси Абдураҳмон Пўлатов, Узун МТСининг директори Улеш Шамиев, Шаҳрисабз МТСининг директори Назар Аҳмедов ўртоқларга Ленин ордени топширилди. ЎзССР Министрлари Совети Раисининг ўринбосари И. А. Кабанов, ЎзК(б)П Марказий Комитетининг кадрлар бўйича секретари М. Мирзааҳмедов, ЎзК(б)П Андижон обкомининг секретари А. Мавлонов, Ленин районидаги «Сталинчи» колхозининг раиси Турсун Холиқов, Тошлоқ районидаги Сталин номли колхознинг раиси Райимберди Тўхтабоев ва бошқа ўртоқлар Меҳнат Қизил Байроқ ордени олдилар.

Мукофотланганлардан бир группасига Қизил Юлдуз ордени топширилди. Булар орасида Ўзбекистон ССР Олий Совети Президиумининг Раиси ўртоқ А. Э. Ниёзов ҳам бор. Унга СССР Олий Совети Президиуми ва ЎзССР Олий Совети Президиумининг а'зоси ўртоқ Усмон Юсупов орден топширди. Пахта териш машиналари давлат конструкцияси бюросининг бошлиғи Г. И. Волков, Меҳнаткашлар депутатлари Марҳамат район совети ижроия комитетининг раиси Мамажон Шовкиев, Қарши районидаги «Октябрь 14 йиллиги» колхозининг раиси Чўли Бегимқулов ва бошқа ўртоқларга ҳам Қизил Юлдуз ордени топширилди.

Қишлоқ хўжалиги илғорларидан катта бир группасига «Ҳурмат Белгиси» ордени топширилди. Булар орасида Свердлов районидаги Ленин номли колхознинг звено бошлиғи Раҳима Ғуломова, Хонқа МТСининг бригада механиги Бобожон Худойбергенов, шуҳрат қозонган жангчи, Совет Иттифоқи Қаҳрамони, ҳозир Киров районидаги Шукуров номли колхознинг раиси Аҳмаджон Шукуров ва бошқа ўртоқлар бор. «Шавкатли меҳнати учун» медали Уйчи районидаги Андреев номли колхознинг бригада бошлиғи Патихон Умурзоқовага топширилди.

Ўртоқ Ниёзов орден ва медальлар топширгандан сўнг мукофотланганларга қарата қисқа нутқ сўзлади ва уларни 1947 йилда юқори ҳосил учун курашда муваффақият қозонишларини тилади. (ЎзТАГ).

ТУРКМАНИСТОН ССР ОЛИЙ СОВЕТИНИНГ БИРИНЧИ СЕССИЯСИ ЁПИЛДИ

АШХАБОД, 18 март (ТАСС). Туркманистон ССР Олий Советининг биринчи сессияси ёпилди. Сессияда доимий комиссиялар, я'ни бюджет комиссияси, қонун лойиҳалари комиссияси, ташқи ишлар комиссияси ва Туркманистон ССР Конституциясига ўзгартиш ҳамда қўшимчалар киргизувчи таҳрир комиссияси тузилди.

Туркманистон ССР Олий Совети Президиумининг Фармонлари тасдиқланди. Депутат Бердиев бир оғиздан Туркманистон ССР Олий Совети Президиумининг раиси қилиб сайланди.

Туркманистон ССР ҳукумати тузилди. Депутат С. Бобоев Туркманистон ССР Министрлар Советининг раиси қилиб сайланди.

Республиканинг 1947 йил бюджети тасдиқланди.

2-нчи чақириқ Ўзбекистон ССР Олий Советининг Биринчи Сессияси

Ўзбекистон ССР Молия министри ўртоқ М. И. Исомиддиновнинг Ўзбекистон ССРнинг 1947 йил давлат бюджети тўғрисида қилган докладидан кейин бюджет комиссиясининг раиси депутат В. Дўстов доклад қилди.

Бюджет комиссиясининг раиси депутат **В. Дўстов** ўзининг қўшимча докладида қуйидагиларни айтди: 1947 йил бюджетининг ҳамма даромад ва харажатларини ҳамда сессияда айтилган фикрларни батафсил кўриб чиққандан кейин, бюджет комиссияси бюджетга қуйидаги тузатишларни киритишни зарур деб ҳисоблайди:

Самарқанд области касалхоналардаги ўринларни яхши жиҳозлаш учун кўпроқ маблағ чиқаришни илтимос қилди. Бюджет комиссияси бу илтимосни қондириб, ҳар бир ўрин учун бериладиган маблағни 400 сўмдан 450 сўмгача кўпайтиришни мумкин деб ҳисоблайди. Шу блан бирга ҳар бир ўрин учун бўлган харажат нормаси республиканинг ҳамма шаҳар касалхоналари учун кўпайтирилиши керак. Бунинг учун қўшимча равишда 1 миллион сўм маблағ ажратилсин.

Бюджет комиссияси Ўзбекистон ССР Министрлар Совети ҳузуридаги моддий-техника та'миноти бошқармасининг оборот маблағларини кўпайтириш учун мўлжалланган маблағларни 1 миллион 300 минг сўм кўпайтириш тўғрисидаги илтимосни қондириш зарур деб ҳисоблайди.

Сўнгра ўртоқ Дўстов айтдики, 1946 йилда айрим министрликлар ва корхоналар ўз планларини ва бюджет юзасидан олган мажбуриятларини бажариш учун етарли курашмадилар. Тўқимачилик саноатининг ба'зи корхоналарида 1946 йилда нобудгарчиликка йўл қўйилди, хомаш'ё ортиқча сарфланди ва сифатсиз маҳсулот чиқариш ҳоллари бўлди. Республиканинг балиқ, ёғлиғи, сут-гўшт саноати ва бошқа саноат тармоқларида ҳам тартибсизлик орқасида нобудгарчилик бўлди. Кооператив ташкилотлари, айниқса ҳунармандчилик кооперациясининг ишига алоҳида э'тибор қилмоқ керак.

Маҳаллий саноат маҳаллий хомаш'ё бойликларидан етарли фойдаланмаётир ва маҳсулот сифатини яхшилаш учун етарли курашмаётир.

Коммунал хўжалик министрлиги ва маҳаллий ижроия комитетлари шаҳар хўжалигини тартибга солиш ва аҳолига маиший хизмат кўрсатишни яхшилаш блан жиддий шуғулланмоқлари керак.

Бирқанча министрликлар ва маҳаллий ижроия комитетлари 1946 йилда бюджетдан ажратилган маблағлардан тўла фойдалана билмадилар. Бу жиҳатдан Ўзбекистон ССР Соғлиқни сақлаш министрлигида аҳвол айниқса қониқарли эмас.

Бюджет комиссияси Ўзбекистон ССР Молия министрлиги ва унинг жойлардаги органлари умуман қониқарли ишлаганлари ҳолда, уларнинг ишларида бюджетнинг даромад қисмини бажариш соҳасида ба'зи камчиликлар ҳам бор деб ҳисоблайди.

Бюджет комиссиясининг докладидан кейин бюджет ҳақида музокаралар бошланди.

Музокараларда сўзга чиққан ўртоқлар республиканинг давлат бюджети урушдан кейинги сталинча бешйиллик планини, пахтачиликни тиклаш ва янада ривожлантириш программасини амалга оширишни, меҳнаткашларнинг моддий аҳволини янада яхшилашни тўла та'мин этади, деб айтдилар ва давлат бюджетини тасдиқлаш тўғрисида якдиллик блан таклиф киргиздилар.

Тошкент шаҳар ижроия комитетининг раиси депутат **С. Хусаинова** сўз берилади:

— Ленинча-сталинча миллий сиёсатнинг тантанаси, — деди у, — Ўзбекистоннинг ва унинг пойтахти Тошкентнинг иқтисодий ҳамда маданий жиҳатдан зўр бериб юксалишини та'мин этди.

Тошкент шаҳрининг 1947 йил бюджети 243,7 миллион сўм миқдорида ёки ўтган йилдагига нисбатан 28,8 процент ортиқ миқдорда белгиланди. 187,2 миллион сўм ёки бюджетнинг 76 проценти ижтимоий-маданий чораларга сарф қилинади.

1947 йил давлат бюджети Ўзбекистон пойтахтини янада обод қилишни та'мин этади, ва коммунал-уй-жой қурилиши ҳамда ижтимоий-маданий муассасалар қурилишига кўпроқ маблағ чиқаришни кўзда тутади.

Бу йил министрликлар ва корхоналар 35 минг квадратметрча ҳажмда янги уй-жойлар бино қиладилар. Иккинчи кварталда Тошкентда троллейбуслар қатнай бошлайди. Қибрай водопроводини қуриш, канализация, кўча ва йўлкаларга асфальт ётқизиш, шаҳарни кўкаламзорлаш соҳасида олдинмада катта ишлар турипти.

Депутат **Ю. Шодмонов** пахтачиликни ривожлантириш соҳасида Андижон область меҳнаткашлари олдида турган катта вазифалар ҳақида гапиради. У, бюджетда Андижон шаҳрининг ба'зи эҳтиёжлари ҳисобга олинмаганлигини, жумладан Андижон шаҳри электр қувватига муҳтож эканлигини айтиб, Сессиядан шу масалаларга э'тибор қилишни сўрайди. Ўртоқ Шодмонов Сессиядан Андижон ГЭСининг биринчи навбатини лойиҳалаш ва қуриш учун 1 миллион сўм, Советлар уйини қуриш учун 2 миллион 160 минг сўм, клублар қуриш учун 755 минг сўм ажратишни ва Холдевонбек районида 7 мактаб биноси солиш учун маблағ ажратишни сўрайди.

Андижон нефть конларига яқин бўлиб, йўлларни асфальтлаштириш учун қулай имкониятларга эгадир. Шу сабабдан ўртоқ Шодмонов асфальт-битум заводини қуриш блан боғлиқ бўлган лойиҳа-смета ишлари учун ҳам маблағ ажратишни сўрайди.

Депутат **М. Раҳмонов** Хоразм халқ хўжалигининг истиқболи тўғрисида гапиради. Хоразм областининг пахтакорлари бу йил пахтачиликни урушдан аввалги даражага етказишлари керак. Экин экилмай қолиб кетган суғориладиган ерларни ишга солиш, беда пайкалларини кенгайтириш ва мелиорация соҳасидаги ишларни яхшилаш учун кўп ҳаракат қилишимиз керак. Ёнилғи, минерал ўғитлар, қишлоқ хўжалик асбоблари, ғалла ва бошқа юкларни ўз вақтида Хоразмга етказиб бериш учун ёрдам қилиш зарур.

Ўртоқ Раҳмонов Сессиядан Урганчда ҳаммом қуриш, Урганч ва Хевада учта турар-жой биноси қуриш, Хевада мусофирхона биносини қуриш ва жиҳозлаш, шаҳарлардаги ва район марказларидаги уйларни капитал ремонтдан чиқариш, йўл ва кўприклар қуриш учун бюджетга тегишли маблағлар қўшишни сўрайди.

Ўртоқ Раҳмонов Хоразм меҳнаткашлари областьни республиканинг марказий районлари блан боғлайдиган темир йўл қурилажаги ҳақидаги хабарни эшитиб жуда хурсанд бўлганликларини айтади.

ЎзССР Коммунал хўжалик министри ўртоқ **Шомуродов** бу йилги уй-жой-коммунал қурилиши ҳақида гапирди. У айтадики, ЎзССР Коммунал хўжалик министрлиги ва унинг жойлардаги бўлимлари таннархи, молия интизоми ҳақида, умуман ишлаш ва хўжалик ҳисоби масалалари блан жуда кам шуғулланмоқдалар. Бунинг натижасида ўтган йили коммунал хўжалик бюджетга фойдадан 11 миллион 200 минг сўм миқдорида маблағ бермай қолди.

Бу йил республикада уй-жой-коммунал хўжалигига жам'и 110 миллион сўм сарф қилинади. Бундан шаҳарларни ва район марказларини обод қилиш учун 48 миллион 800 минг сўм ажратилади.

Электр қуввати 19 процент оширилади. Бирқанча гидроэлектростанциялар ишга туширилади, янги электростанциялар қуришга киришилади, Андижонни газ блан кўпроқ та'минланади, Тошкент шаҳри ва Ленинск шаҳрини газ блан та'минлаш соҳасида лойиҳалар тузилади.

Депутат **Орзи Маҳмудов** (Самарқанд область, Пахтакор округи) айтадики, Сталин бешйилликлари даврида ва Улуғ Ватан уруши йилларида областьда ўнларча йирик корхоналар, чунончи машинасозлик заводлари, рангли металлургия корхоналари, консерва, қанд, ёғ заводлари вужудга келтирилди. Саноатнинг 1946 йилда чиқарган маҳсулоти 1945 йилдагига нисбатан 20 процентдан зиёд ортди.

— Аммо, — деди ўртоқ Маҳмудов, — биз хўжалигимизни янада юксалтириш учун барча имкониятлардан тўла фойдаланмадик. Бирқатор корхоналар 1945 йилдагига нисбатан кўпроқ маҳсулот чиқарган бўлсалар ҳам, 1946 йил планини бажармадилар. Рангли металлургия, пахта тозалаш, ғишт заводлари, «Красный двигатель» заводи шундай корхоналардандир. Маҳаллий саноат ва кооператив саноати яхши ишламади. Аҳолига 20 миллион сўмдан ортиқ кенг исте'мол моллари берилмай қолди.

— Биз пахта ҳосилини ошириш юзасидан ўз зиммамизга олган мажбуриятимизни бажармадик. Гектаридан 16 центнер ўрнига атиги 12,7 центнер пахта топширдик. Чорвачиликни ривожлантириш планини ҳам бажаролмадик.

Ўртоқ Маҳмудов ЎзССР Нози-не'мат ва пардоз буюмлар саноати ва Гўшт-сут саноати министрликлари жойлардаги корхоналарига етарли даражада амалий раҳбарлик қилмаётганликларини айтиб, уларни танқид қилади, шунингдек ЎзССР Маориф министрлигини ҳам танқид қилди.

Депутат Маҳмудов 1947 йилда Самарқандда трамвай йўли қурилишини тамомлаш, Самарқанд кўчаларини асфальтлаштириш, Самарқандни сув блан та'мин этадиган Қаварзор ариғини кенгайтириш, Зарафшон ва Порпой дар'ёлари устига янги кўприклар қуриш учун қўшимча маблағ ажратишни Олий Советдан сўрайди.

— Урушдан кейинги сталинча бешйилликнинг иккинчи йил бюджети, — деди депутат **У. Ашуров** (Сурхондар'ё область, Денов округи) Ўзбекистон ССР халқ хўжалиги ва маданиятини доим ривожлантиришни та'мин этади ва Ватанимизнинг қудратини янада ошириш соҳасида ўртоқ Сталин томонидан қўйилган вазифаларга тамомила мувофиқдир.

Область меҳнаткашлари олдида катта вазифалар турипти. 1947 йилда колхозлар 43 минг гектар ерга чигит экишлари ва ҳар гектар ердан камида 17 центнер пахта етиштиришлари лозим. Колхозлар бу йил ғалла майдонларини кенгайтиришлари ва дон ҳосилини кескин суратда оширишлари керак. Уруш йилларида боғдорчилик ва узумчиликка камроқ э'тибор қилинди. Боғдорчилик ва узумчиликни урушдан аввалги даражага етказиш учун кўп иш қилиш керак. Ҳозирги вақтда областьдаги колхоз, совхозлар, партия ва совет ташкилотлари, кўкламги экиш ишларини муваффақиятли ўтказиш учун бутун кучларини сафарбар қилдилар. Водийдаги колхозлар дон экинларини экиб бўлдилар. Ҳамма ерда чигит экиш учун биринчи ҳайдов ўтказилди дейиш мумкин. Термиз Шеробод ва Жарқўрғон районларининг колхозлари чигит экишга киришдилар.

Депутат Ашуров бирқанча министрликлар Сурхондар'ё областига ёрдам бериши зарур эканлиги ҳақида гапиради. «Лалмикор» нефть конида тўрт қудуқдан газ чиқарила бошлади. Бу конда 1 миллиард кубометр миқдорида газ запаси бор. Пармалаш ишлари давом этмоқда ва бу иш яхши натижалар бермоқда. Ана шу ерости бойликлари Сурхондар'ё областининг саноатини кенг миқ'ёсда ривожлантиришга имкон беради. Аммо, ЎзССР Давлат план комиссияси ҳам, манфаатдор министрликлар ҳам ана шу катта бойликлардан фойдаланиш учун шу вақтгача ҳеч қандай чора кўрмадилар.

Депутат **М. Исомуҳамедов** (Тошкент область, Байтқўрғон округи) область пахтакорларининг вазифалари ҳақида гапиради.

Депутат Исомуҳамедов саноат ва маданий қурилиш ишлари соҳасида эришилган муваффақиятлар ҳақида гапириб, Сессиянинг тасдиқига топширилган 1947 йил бюджети халқ хўжалигини ривожлантириш, халқимизнинг моддий аҳволини янада яхшилаш учун катта имконият беради, деди.

Тошкент области бюджетининг асосий қисми, я'ни 82 проценти ижтимоий-маданий чораларга сарф қилинади. Бу, ҳукуматимизнинг ва ўртоқ Сталиннинг меҳнаткашларни ма'рифатли қилиш ва уларнинг соғлиғини сақлаш ишларига ғоят кўп э'тибор қилаётганликларини кўрсатади. Ўтган йили район марказларини обод қилиш учун ўрта ҳисоб блан 25—30 минг сўм ажратилган бўлса, бу йилги бюджетда ҳарбир район маркази учун шу мақсадда ўрта ҳисоб блан 100 минг сўм чиқариш кўзда тутилади.

Депутат Исомуҳамедов Тошкент областининг зарур эҳтиёжларини ҳисобга олишни сўрайди ва жумладан, шифохоналар ва болалар муассасалари, кутубхоналар ҳамда районлардаги маданият уйларини капитал ремонтдан чиқариш, Бекобод ва Оҳангаронда ўн йиллик мактаблар қуриш учун қўшимча маблағ ажратишни, Чирчиқ ва Янгийўлдаги театрларга дотация беришни ҳамда область колхоз-совхоз театрининг ишларини йўлга қўйиш учун маблағ чиқаришни сўрайди.

Депутат **Новрўз Жапақов** (Қорақалпоғистон АССР, Қўнғирот округи) республикадаги партия ва совет ташкилотларининг асосий э'тибори пахтачиликни ривожлантиришга қаратилганлигини айтади. Шу блан бирга биз, — деди у, — маҳаллий саноатни ҳам ривожлантиришимиз керак. Қорақалпоғистондаги табиий бойликларни, унинг балиқлари ва ўсимликларини халқ хўжалигига хизмат қилдириш учун даставвал уларни пухта ўрганиш керак. Афсуски, ЎзССР Фанлар академияси Қорақалпоғистонга жуда кам э'тибор қилмоқда.

Депутат Жапақов республикада моддий-техника имкониятларидан фойдаланиш тўғрисида гапириб, Нукус шаҳрини обод қилиш, янги район марказларини қуриш, электростанцияларни тиклаш, янги йўллар қуриш, сув транспорти учун қўшимча маблағ ажратишни сўрайди ва Қорақалпоғистоннинг жанубий районларида қишлоқ хўжалигини юксалтириш учун жуда катта аҳамиятга эга бўлган Пахта Арна каналини қайтадан қуришни давом эттириш зарурлигини айтиб, ЎзССР Олий Советининг э'тиборини шунга жалб этади.

Ўзбекистон ССР Маориф министри депутат **А. Муродхўжаев** ўз нутқида халқ маорифига чиқарилаётган маблағ доим ортиб бораётганлигини кўрсатадиган рақамларни келтирди. 1940 йилда Маориф комиссарлигининг бюджети 560 миллион сўм эди, 1946 йилда 724 миллион сўм бўлди. 1947 йилда ЎзССР Маориф министрлигига чиқариладиган маблағлар 1 миллиард сўмдан ортди.

— ЎзССР Маориф министрлиги, — деди ўртоқ Муродхўжаев, — мактабларнинг ишларини сталинча янги бешйилликда ва ВКП(б) Марказий Комитетининг мафкуравий ишлар тўғрисида чиқарган қарорларида халқ маорифи олдига қўйилган талабларга мувофиқ даражага кўтариш учун зарур чораларни кўрмоқда.

Депутат Муродхўжаев Маориф министрлигининг ишлари тўғри танқид қилинганлигини айтади ва жойлардаги мактабларнинг ишларини етарли даражада назорат қилиб турмаслик халқ маорифи идораларининг жиддий камчиликларидан бири эканлигини та'кидлайди. Маориф министрлиги, область, шаҳар ва район маориф бўлимларининг ишларида ижрони текшириш шу вақтгача расм бўлиб қолган эмас.

Республикада умумий та'лим плани атиги 93,3 процент бажарилди. 70 мингга яқин бола ва ўспирин мактабга жалб этилмай қолди. Ўрта мактабларнинг юқори синфларини тамомлаб чиқаётганлар жуда кам.

1946 йилда бюджетдан маориф ишларига анча кўп маблағ чиқарилганига қарамай, халқ маорифи идоралари 50 миллион сўмдан ортиқ маблағдан фойдаланмадилар.

Депутат Муродхўжаев мактаб бинолари кўнгилдагидек эмаслигини айтиб, ЎзССР Олий Советининг э'тиборини шунга жалб этади. Кўпгина шаҳарлардаги мактаблар 3—4 сменада иш олиб бормоқда. Шу вақтгача 92 мактаб биноси, шу жумладан Тошкентда 40 мактаб биноси битказиб берилган эмас. Дарсликлар нашр этишда ҳам катта камчиликлар бор. Анча кўп китоб чиқарилганига қарамай, китобларга ҳали ҳам эҳтиёж катта.

Ўртоқ Муродхўжаев сўзининг охирида ўқитувчи тўғрисида, унга маиший ва маданий хизмат кўрсатиш тўғрисида кўпроқ ғамхўрлик қилиш зарурлигини айтади.

— 1947 йил Давлат бюджети, — деди ўртоқ Муродхўжаев, — халқ маорифи соҳасида янги муваффақиятлар қозонишимизга ёрдам беради, социалистик маданиятимизни янада ўстиради ва большевиклар партияси ҳамда ўртоқ Сталин томонидан қўйилган вазифаларни бажаришга имкон беради.

Депутат ўртоқ **Мухсинов** республиканинг саноат марказларидан бири бўлмиш Қўқон шаҳрининг халқ хўжалиги қандай ўсиб ривожланганлиги ҳақида сўзлайди. Қўқондаги давлат саноати, маҳаллий ва кооператив саноатининг умумий маҳсулоти анча кўпайди. Кейинги йилларда Қўқон шаҳридаги пайпоқ-йигириш комбинати, энергомеханика ва қанд заводлари ишга туширилди, суперфосфат заводининг иккинчи навбати, шунингдек енгил саноат ва маҳаллий саноатнинг бирқанча корхоналари қурилиб бўлди.

Сўнгра, депутат Мухсинов Қўқон корхоналарининг ишларидаги камчиликлар ҳақида гапиради. Масалан, пахта тозалаш заводлари давлатга 1.350 тонна пахта топширмади. Ҳунармандчилик кооперацияси маҳсулот ишлаб чиқариш планини атиги 73,5 процент бажарди.

Депутат ўртоқ Мухсинов Сессия олдига уй-жой қурилиши соҳасида Қўқон шаҳрига ёрдам бериш масаласини қўйди. У ишчи ва хизматчилар учун кўпроқ уй-жой қуриш тўғрисида ҳаракат қилмаётган Озиқ-овқат ва Тўқимачилик саноати министрликларини, шунингдек Соғлиқни сақлаш министрлигини ва бошқа ташкилотларни танқид қилади.

Депутат ўртоқ Мухсинов 1947 йилда мактабларни капитал ремонт қилиш учун чиқариладиган маблағни 1 миллион 800 минг сўмгача ва шифохоналарни ремонт қилиш учун керакли маблағларни 2 миллион 100 минг сўмгача оширишни сўрайди. Маҳаллий электростанция, шаҳар театри ва бошқа коммунал ҳамда маданий муассасалар қуриш учун қўшимча маблағ ажратиш зарур.

Депутат **С. Назаров** Бухоро областида қоракўлчиликни ривожлантириш ва қишлоқ хўжалигининг аҳволи тўғрисида тўхталиб ўтади. Бухоро области контрактация планини бажарган бўлса ҳам, давлат томонидан берилган топшириқни бажармади, мамлакатга 22 минг тонна пахта бермай қолди.

Депутат Назаров Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг Бухоро областида қишлоқ хўжалигини ривожлантириш ҳақида чиқарган қарори ғоят катта аҳамиятга эга эканлиги тўғрисида сўзлайди ва Ўзбекистон ССР Министрлар Советининг қарорида кўрсатилган ишларни бажармаётган ЎзССР Сув хўжалиги ва қишлоқ хўжалиги министрликларини танқид қилади.

Ўртоқ Назаров 1947 йил бюджети Бухоро областининг хўжалиги ва маданиятини юксалтиришга ёрдам бережагини айтиб, Бухорони, қишлоқ районларини кўпроқ обод қилиш учун маблағ ажратишни сўрайди. Сўнгра, депутат Назаров узоқ жойлардаги районлар блан алоқа қилиб туришга имкон берадиган радиостанцияларнинг эҳтиёжлари учун маблағ чиқаришни сўрайди.

Ўртоқ Назаров сўзининг охирида ишонтириб айтадики, Бухоро областининг меҳнаткашлари пахтачиликни янада ривожлантириш ва сталинча янги бешйилликнинг иккинчи йили планини бажариш учун ўзларининг бутун куч ва билимларини сарф қиладилар.

Ўзбекистон Озиқ-овқат саноати министри ўртоқ **Зуфаров** ўз нутқида республика озиқ-овқат саноатининг 1946 йилда қилган ишлари ҳақида гапирди. Трестларнинг кўпчилиги бюджет олдида ўз зиммаларига олган мажбуриятларини бажарди. Аммо, Озиқ-овқат саноати министрлиги жамғариш планини бажармади. ЎзССР Озиқ-овқат саноати министрлигининг ишларида бирқанча жиддий камчиликлар бор. Шунинг натижасида кўпгина корхоналар ўз планларини ҳали ҳам бажармаётирлар ва фойда бермаётирлар.

— Озиқ-овқат саноати, — деди ўртоқ Зуфаров, — 1947 йилда кўпроқ маҳсулот ишлаб чиқариш блан бирга, маҳсулотнинг хилларини кўпайтириши керак. Тайёрланадиган ёғ миқдори бир ярим марта кўпаяди, консервалар ва бошқа озиқ-овқат маҳсулотлари ҳам ортади. Министрликка қарашли совхозларда токзор ва мевазорлардан кўпроқ ҳосил олиш мўлжалланди. Янгидан 350 гектар ерга мева ва ток кўчатлари ўтқазилади.

Ўртоқ Зуфаров сўзининг охирида айтадики, озиқ-овқат саноати корхоналари ленинградлиларнинг мурожаатига жавобан 1947 йил планини 7 ноябрьгача бажариш мажбуриятини ўз устларига олдилар.

Музокараларда сўзга чиққан ўртоқларнинг ҳаммаси 1947 йил Давлат бюджети Ўзбекистоннинг хўжалиги ва маданиятини янада юксалтириш учун зарур бўлган ҳамма шароитни вужудга келтиради деб якдиллик блан ишонч билдирдилар.

Ўзбекистон ССР Молия министри ўртоқ Исомиддиновнинг охирги сўзидан кейин Олий Совет Сессияси 1947 йил бюджетини бюджет комиссияси киргизган тузатишлар ва шаҳарларни обод қилиш ҳамда касалхоналарни ремонт қилиш учун чиқариладиган қўшимча маблағлар блан биргаликда тасдиқлади.

Музокарада сўзга чиққан депутатларнинг йирик қурилиш ишлари учун чиқариладиган маблағларни кўпайтириш ҳақидаги таклифлари Ўзбекистон ССР Министрлар Совети муҳокамасига топширилди.

ТАШҚИ ИШЛАР МИНИСТРЛАРИ КЕНГАШИДА

ГЕРМАНИЯ ВА РЕПАРАЦИЯЛАР

В. М. МОЛОТОВ баёноти

Биз ҳозиргина Бевин жанобларининг муҳим баёнотини эшитдик. Совет делегацияси бу баёнотни ўрганажак. Менинг бугунги баёнотимда Совет Ҳукуматининг Бевин жаноблари ҳам гапирган асосий масалалар тўғрисидаги фикри баён қилинади.

Берлин конференцияси Германия иқтисодий жиҳатдан бутун бир мамлакат деб қаралиши керак ва тўрт иттифоқчи давлатнинг Германия иқтисодий ҳаётига доир барча асосий масалалар юзасидан тутган сиёсати шунга биноан амалга оширилиши керак деган фикрга асосланиб, Германияга нисбатан иқтисодий сиёсатнинг негизларини белгилаган эди.

Иттифоқчиларнинг Германияда амалга оширадиган умумий иқтисодий сиёсати герман халқининг тинч даврдаги талаб ва эҳтиёжларини та'минлаши керак, шунингдек Германиянинг иттифоқчилар олдида ўз зиммасига олган мажбуриятларини, шу жумладан репарация мажбуриятларини бажаришига имкон бериши ва шу блан бирга, Германиянинг ҳарбий-саноат имкониятларини йўқотишни та'минлаши лозим.

Шу мақсадларга эришмоқ учун иттифоқчиларнинг ўзаро келишиб кўрадиган чоралари воситаси блан Германиянинг тинч давр эҳтиёжлари учун хизмат қиладиган саноати ва қишлоқ хўжалигини ривожлантириш, пул ва банк системасини уюштириш, мамлакат ичкарисида савдо-сотиқни кучайтириш, транспортни уюштириш ва шу сингари масалаларни ҳал этиш керак эди. Германиянинг тинч давр учун кераkли маҳсулот ишлаб чиқарувчи саноати жаҳон хўжалиги ва жаҳон савдосида кўпдан буён муҳим ўрин тутиб келган эди. Ана шу саноатнинг ривожлантирилиши Германиянинг тошкўмири, метали ва саноат молларига муҳтож бўлган бошқа халқларга ҳам фойда келтира олиши учун Германиянинг экспорт-импорт савдосини йўлга қўйишда унга ҳақиқий имкониятлар бериш зарур эди.

Совет Ҳукуматининг бошлиғи Генералиссимус Сталин Берлин конференциясида Германиянинг марказий идорасини вужудга келтиришни таклиф этди. Бу марказий идора Германиянинг сиёсий ва иқтисодий бирлигини та'мин этиши керак эди. Конференциянинг бошқа қатнашчилари бу таклифни қабул қилмадилар.

I. БЕРЛИН КОНФЕРЕНЦИЯСИ ВА ГЕРМАНИЯНИНГ ИҚТИСОДИЙ БИРЛИГИ

Берлин конференциясининг қарорларида умум Германия миқ'ёсида бирканча марказий иқтисодий департаментлар, чунончи: саноат, молия, транспорт, алоқа йўллари, ташқи савдо департаментларини тузиш кўзда тутилган эди. Бу департаментлар Германиянинг давлат секретарьлари етакчилигида бўлиб, Контроль Кенгашининг раҳбарлиги остида ишлаши керак эди. Совет Ҳукумати бу қарорни бажаришга жуда катта аҳамият бериб келди ва катта аҳамият бермоқда. Аммо, бу қарор бажарилмай қолди.

Бунинг устига, ба'зи доираларда кўпинча, Германиянинг иқтисодий бирлиги принципларига тамомила хилоф бўлган жуда муҳим чоралар амалга оширилди. Бу чоралар Контроль Кенгаши блан ҳисоблашилмай бир томонлама амалга оширилди, ҳолбуки иттифоқчи давлатлар Берлин конференциясининг қарорларини амалга ошириш юзасидан жавобгарликни Контроль Кенгаши зиммасига юклаган эдилар.

Ҳаммага ма'лумки, Германиянинг тошкўмир ва металлургия саноатининг тўртдан уч қисми тўпланган Рур областининг саноати герман милитаризмининг асосий негизи ва гитлерчилар тажовузкорлигининг энг муҳим таянчи бўлган эди. Шу сабабдан, ана шу саноатга нисбатан кўриладиган муҳим чоралар Контроль Кенгашининг розилиги блан амалга оширилиши зарур эди. Амалда эса, бундай бўлмади.

Британия ма'мурияти 1945 йил декабрь ойидаёқ Контроль Кенгаши блан ҳисоблашмай, Рурдаги барча тошкўмир конларини ўз ихтиёрига олиб, идора қила бошлади. Контроль Кенгаши Британия ма'муриятининг Рурдаги тошкўмир саноатига нисбатан кўрган чоралари тўғрисида фикр юргизиш учун ҳозир ҳам етарли ма'лумотларга эга эмас.

Британия ма'мурияти 1946 йил август ойида яна Контроль Кенгаши блан ҳисоблашмай бир иш қилди. Бу сафар Британия ма'мурияти ўзича ҳаракат қилиб, Рур областидаги темир ишлаб чиқариш ва пўлат эритиш саноатини ўз назорати остига олди.

Шундай қилиб, Британия ма'мурияти Контроль Кенгашида вакиллари бўлган бошқа иттифоқчи давлатлар блан ҳисоблашмай Рур саноатининг асосий тармоқларига нисбатан ўз чорасини кўрди.

Совет Ҳукумати Берлин конференциясида Германия ҳарбий саноатининг энг муҳим қисми бўлган Рур областининг саноати тўрт иттифоқчи давлат томонидан назорат қилиниши керак, деб таклиф киритган эди. Конференция қатнашчиларининг ўзаро келишувига мувофиқ, бу масала кейинроқ ҳал этилиши керак эди. Ташқи Ишлар Министрлари Кенгаши бу масала блан шуғулланади, деб қарор қилинган эди. Мен 1946 йил июль ойида, Ташқи Ишлар Министрлари Кенгашининг Парижда бўлиб ўтган мажлисида, Совет Ҳукуматининг топширишига биноан, Рур саноат областини тўрт давлат назорати остига олиш зарур эканлигини яна бир марта айтдим. Аммо, ўша вақтда ҳам бу масала ҳал этилмади.

Аммо, бу ҳол Британия ма'муриятининг Рур областида шундан кейин ҳам ўз билганича иш кўришига халақит бермади. Бундай аҳволга хотима бериши керак.

Совет Ҳукумати Ташқи Ишлар Министрлари Кенгаши Рур саноат области Буюк Британия, Франция, Америка Қўшма Штатлари ва Совет Иттифоқи томонидан биргаликда назорат қилинсин, деган қарорни чиқаришини талаб этади. Совет Ҳукумати юқорида келтирилган далилларга биноан, Рур саноат областини иттифоқчи давлатлардан бирортасининг назорати остида қолдириш нотўғри ва йўл қўйиб бўлмайдиган бир ҳол, деб ҳисоблайди. Совет иттифоқини ёки тўрт иттифоқчи мамлакатлардан бошқа бирортасини Рур саноат областини чинакам назорат қилишдан четлатадиган планларга ҳам қўшилиб бўлмайди. Тўрт иттифоқчи давлатнинг биргаликда назорат қилиши натижасидагина Рурнинг оғир саноати бундан буён Германиянинг ҳарбий кучини тиклаш учун ва Германия томонидан бўладиган янги агрессия учун негиз бўлмайди, деб ишониш мумкин.

Ма'лумки, Франция ма'мурияти ҳам ўтган йилнинг охирида ўзича ҳаракат қилиб, Саар областини Германиянинг қолган бошқа қисмларидан ажратиб олди. Бу масала ҳам иттифоқчилар Контроль Кенгашининг муҳокамасига қўйилмади. Бу масалада ҳам Контроль Кенгаши блан ҳисоблашилмади. Германияга доир муҳим масалаларни ҳал этишдаги бундай тартибни ма'қуллаб бўлмайди.

Ўтган йилнинг декабрь ойида икки ҳукумат — Америка Қўшма Штатлари ва Буюк Британия ҳукуматлари яна ўз билганларича ҳаракат қилдилар. Бу сафар ҳам Контроль Кенгаши блан ҳисоблашилмади. Бу ҳукуматлар ўртасида Германиядаги Британия ва Америка оккупация доираларини иқтисодий ва ма'мурий жиҳатдан бирлаштириш тўғрисида битим тузилди.

Бу битимда ҳар икки доира учун умумий бўлган ва уч йилга мўлжаллангач программа кўзда тутилади. Бирлаштирилган ҳар икки доиранинг бошқа мамлакатлар блан қиладиган савдосини кучайтириш чоралари белгиланди, шу блан бирга, Германиянинг бошқа доиралари блан бўладиган ҳисоб-китобни Германия маркаси блан эмас, балки Америка доллари ёки инглиз фунт стерлинги блан ўтказиш мўлжалланди. Ана шу битим натижасида, Германиянинг икки оккупация доираси, я'ни Америка ва Британия доиралари амалда Германиянинг бошқа қисмларидан ажратиб қўйилди. Шундай қилиб, Германия парча-парча қилиб бўлиб юборилди. Бу ҳол, иқтисодий ҳамда сиёсий жиҳатдан жуда ёмон оқибатларга сабаб бўлиши мумкин. Бу битим Берлин конференциясида Германиянинг иқтисодий бирлиги тўғрисида чиқарилган қароларга тамомила хилофдир.

Америка Қўшма Штатлари ва Британия ўз зиммаларига мажбуриятлар олганига қарамай, Германиядаги Контроль Кенгаши блан бу сафар ҳам ҳисоблашилмади. Бундай аҳволни табиий бир ҳол деб ҳисоблаб бўлмайди. Чунки, Англия блан Америка ўртасида тузилган бу битим Германиянинг ҳарбий-саноат имкониятларини тугатишга ва Германиянинг репарациялар юзасидан маҳсулот топшириш учун ўз зиммасига олган мажбуриятларни бажаришига асло тўғри келмайди, биз бунда мазкур битимнинг умуман Германияни иқтисодий жиҳатдан тиклаш программасининг амалга оширилишига очиқдан-очиқ тўсқинлик қилиши ҳақида сўзлаб ҳам ўлтирмаймиз.

Англия блан Америка ўртасида тузилган бу битим Америка ва Англиядаги монополистларнинг Германия саноатига суқилиб киришини енгиллаштиради ва уларга Германиянинг экономикасини ўз та'сирлари остига олиш учун кенг имконият беради. Аммо, Англия блан Америка ўртасида тузилган битим Германияни иқтисодий жиҳатдан бирлаштиришга тўғри келмайди, чунки бу битим Германия давлатини майда парчаларга бўлиб юборади ва унинг мустақиллигини йўқотади. Бу битим Берлин конференциясининг қарорларига ва иттифоқчилар ўртасида шу масала юзасидан тузилган бошқа битимларга хилофдир.

Бу битимда асос қилиб олинган шартларнинг ўзи нотўғридир. Агар иттифоқчиларнинг Германияга нисбатан ўз устларига олган мажбуриятларини бажариш зарурлиги нуқтаи назаридан қаралса, у ҳолда бошқа доиралар бу битимга қўшила олмайдилар.

Юқорида айтилган гаплардан шундай хулоса чиқариш кераkки, Англия блан Америка ўртасида тузилган битим амалга оширилмаслиги лозим. Бу битимни йўқ қилиш керак.

II. РЕПАРАЦИЯЛАР МАСАЛАСИ ВА СОВЕТ ИТТИФОҚИ

Репарациялар масаласи алоҳида э'тиборга лойиқдир. Бу масалада асло йўл қўйиб бўлмайдиган бир ҳол юз берди.

Ма'лумки, Берлин конференцияси ғарбий доиралардан репарация ҳисобидан олинадиган машина, асбоб-ускуналарнинг миқдори 1946 йил 2 февральгача аниқланиши керак, деб кўрсатган эди. Аммо, шу муддатдан бир йилдан ортиқ вақт ўтиб кетди. Лекин шунга қарамай, ғарбий доиралардаги машина, асбоб-ускуналарни олиш юзасидан шу вақтгача ҳеч қандай план тузилмади.

Берлин конференциясининг шу қарорида ғарбий доиралардан репарация ҳисобидан аванс тариқасида машина, асбоб-ускуналар олинади дейилган эди. Лекин шунга қарамай, Америка ва Британиянинг Германиядаги оккупация ма'мурлари турли баҳоналар блан шу қарорнинг бажарилишига тўсқинлик қилиб келмоқдалар.

Бундан бир йил муқаддам Контроль Кенгашида ғарбий доиралардан олинадиган репарациялар тўғрисида ўзаро келишиб қарор қабул қилинган эди, ҳатто, бу қарор ҳам бажарилмай қолди.

Совет Ҳарбий Ма'мурияти ўз оккупация доирасида Берлин ва Қрим конференцияларининг қарорларига мувофиқ белгиланган репарация планини бажариш учун чора кўриб келди ва чора кўрмоқда, албатта. Совет доирасидан машиналар ва ишлаб турган саноатнинг маҳсулоти етказиб берилмоқда. Германиядаги ба'зи корхоналар ҳам репарация ҳисобидан Совет Иттифоқига топширилди. Репарацияларнинг асосий масалалари тўғрисида бир қарорга келинганидан кейин бу тадбирларни батафсил қараб чиқишга тўғри келади.

Аммо, бу чораларнинг ҳаммаси Берлин конференциясининг репарациялар тўғрисидаги қарорларини бажариш учун мутлақо етарлик эмас, чунки ғарбий доираларда бу қарорлар амалга оширилмаётир. Шундай бир кечирилмаслик ҳол юз бердики, Британия, Америка ва Франция ма'мурлари назорати остида бўлган ғарбий доираларда бошқа иттифоқчи мамлакатлар учун ҳам репарациялар бажарилмаётир. Ма'лумки, репарациялар масаласида бошқа иттифоқчи мамлакатларнинг манфаатларини кузатувчи иттифоқчилараро репарация агентлиги иккинчи марта Ташқи Ишлар Министрлари Кенгашига мурожаат қилиб, репарациялар тўғрисидаги қарорларнинг бажарилмаётганлиги ҳақида шикоят қилди. Иттифоқчилараро репарация агентлигининг бу шикоятига э'тибор блан қараш зарур.

Гитлерчи босқинчилар томонидан бениҳоя қаттиқ хонавайрон қилинган мамлакатлар бундай ҳолга чидай олмайдилар. Герман босқинчилар Совет Иттифоқида ва бошқа мамлакатларда фабрика ва заводларни, бутун-бутун шаҳарларни ва кўп қишлоқларни хонавайрон қилдилар. Ана шу мамлакатларнинг ҳукуматлари ва халқлари каби Совет Иттифоқининг ҳукумати ва халқи ҳам репарациялар ҳақида чиқарилган қарорларнинг бажарилмаётганлигига бепарво қарай олмайдилар.

Совет Иттифоқининг кейинги жаҳон урушида иттифоқчиларнинг умумий манфаатлари учун қандай иш қилганлиги ҳаммангизга яхши ма'лум.

Совет Иттифоқининг армиялари тўрт йил мобайнида немисларнинг ва уларга шерик бўлган мамлакатларнинг иккиюздан ортиқ дивизиясига қарши курашдилар, ба'зи вақтларда бу дивизияларнинг сони 240 тагача етар эди. Совет қўшинлари уч йил мобайнида Гитлернинг армиясига ва унга шерик бўлган мамлакатларнинг армияларига қарши яккама-якка курашдилар. Совет Армияси ўз ватанини сақлаб қолди ва унинг шуҳратини оширди. Европа маданиятини қутқазиб қолишда Совет Армиясининг қилган хизматлари ҳаммага ма'лум.

Совет Иттифоқи гитлерчилар Германиясига қарши урушда кўп қурбон берди. Бизнинг мамлакатимиз миллионларча кишидан ажради ва моддий жиҳатдан жуда кўп зарар кўрди. Совет Ҳукумати ва бутун совет халқи бу қурбонларнинг эсдан чиқарилишига йўл қўёлмайди.

Бу ерда уруш Совет Иттифоқига қандай зарар етказганлигини эсга олиб ўтиш зарур.

Совет давлатининг Германияга қарши, шунингдек Японияга қарши урушда қилган харажатлари ва душман босқинчилиги натижасида давлат корхоналари, кооперативлар, колхозлар ва Совет Иттифоқи аҳолиси маҳрум бўлиб қолган даромад беҳад каттадир. Уруш даврининг ўзидагина бўлган харажатлар ва қўлдан кетган даромадлар камида 357 миллиард долларни ташкил этади.

Бунинг устига яна, душман томонидан босиб олинган территорияда уруш йиллари мобайнида давлат, кооператив мулклари ва айрим кишиларга қарашли мулкларнинг бениҳоя қаттиқ талон-тарож ва хонавайрон қилиниши натижасида ҳам давлатимиз ва халқимиз жуда кўп зарар кўрди. Мамлакатдаги отоқли жамоат арбобларининг иштироки блан тузилган Фавқулодда Давлат Комиссияси душман истило қилган территорияда очиқдан-очиқ етказилган зарарни 128 миллиард доллар миқдорида белгилади.

Мамлакатимизга бевосита етказилган ана шу зарарларнинг жуда катта эканлигини кўрсатиш учун қуйидагиларни эсга солиб ўтаман. Немис-фашист босқинчилар ва уларнинг шериклари 1710 шаҳарни ва 70 мингдан ортиқ қишлоқни тамомила ёки қисман вайрон қилдилар ва куйдирдилар; 6 миллиондан ортиқ бинони ёндириб, вайрон қилдилар ва 25 миллионга яқин кишини бошпанасиз қолдирдилар; 4 миллионга яқин ишчи ишлаган 31.850 саноат корхонасини вайрон қилдилар; 65 минг километр узунлигидаги темир йўл изини ва 4.100 темир йўл станциясини бузиб ташладилар; 9 минг колхозни, 1.876 совхозни ҳамда 2.890 машина-трактор станциясини талаб хонавайрон қилдилар; 7 миллион от, 17 миллион қорамол, 20 миллион чўчқа, 27 миллион қўй ва эчкини сўйдилар, тортиб олдилар ёки Германияга ҳайдаб олиб кетдилар. Бундан ташқари улар 40 минг касалхонани ва бошқа шифохоналарни, 84 минг мактаб, техникум, олий ўқув юртлари, илмий-текшириш институтларини, 42 минг халқ кутубхонасини тор-мор этиб, йўқ қилиб юбордилар.

Бунинг устига улар яна бирнеча миллион кишини нобуд қилдилар.

Шу рақамларни билганингиздан кейин, Совет Ҳукумати ва бутун Совет халқи Ташқи Ишлар Министрлари Кенгаши Берлин ва Қрим конференцияларининг репарациялар тўғрисида чиқарган қарорларининг бажарилишини та'минлайдиган чораларни қабул қилсин деб нима учун қаттиқ талаб қилаётганлиги сизларга ма'лум бўлса керак, деб ишонаман. Шу блан бирга, репарацияларнинг миқдори ва уларни ундириб олиш тартиби ҳам аниқланиши зарур.

Мамлакатимизнинг илгари душман томонидан босиб олинган территориясида бевосита етказилган зарарларнинггина умумий миқдори 128 миллиард доллар бўлгани ҳолда, Совет Иттифоқи Германиянинг Совет Иттифоқига 10 миллиард доллар миқдорида репарация тўлашини талаб қилмоқда. Демак, Германия илгари герман босқинчилар томонидан босиб олинган территорияда Совет Иттифоқига бевосита етказилган зарарларнинг ўндан бир қисмидан ҳам камроқ миқдорда репарация тўлайди. Совет давлатининг бу талаби тамомила адолатли талаб эканлигига шубҳа бўлиши мумкин эмас.

III. РЕПАРАЦИЯЛАР МАСАЛАСИ ҲАҚИДАГИ АСОСИЙ ҲУЖЖАТЛАР

Германиядан олинадиган репарациялар масаласини аниқ тушунтириш учун бу масала ҳақидаги асосий ҳужжатлар устида тўхталиб ўтишим керак.

Даставвал Берлин конференциясининг шу тўғридаги қарорини тўла ўқиб бераман. Унда қуйидагилар айтилади:

«ГЕРМАНИЯДАН РЕПАРАЦИЯЛАР ОЛИШ

Қрим конференцияси, Германиянинг Бирлашган миллатларга етказган зарарлари ва улар бошига солган кулфатлари эвазига мумкин қадар кўпроқ миқдорда ҳақ тўлашга Германияни мажбур қилиш керак ва етказилган ана шу зарар ҳамда кулфатлар учун герман халқи жавобгарликдан қочиб қутилаолмайди, деб қарор чиқарган эди. Қрим конференциясининг шу қарорига мувофиқ, репарациялар олиш тўғрисида қуйидаги битимга келинди:

1. СССРнинг репарация да'волари Германиянинг СССР оккупация қилган доирасидан ва Германиянинг чет элларга қўйган тегишли маблағларидан ундириб олиш йўли блан қондирилади.

2. СССР Польшанинг репарация да'воларини ўзи ундириб оладиган репарациялар ҳиссасидан та'мин этади.

3. Қўшма Штатлар, Бирлашган Қироллик ва репарациялар олишга ҳақи бўлган бошқа мамлакатларнинг репарация да'волари ғарбий доиралардан ва Германиянинг чет элларга қўйган тегишли маблағларидан ундириб олинади.

4. Совет Иттифоқининг ўзи оккупация қилган доирадан оладиган репарацияларга қўшимча равишда, СССР ғарбий доиралардан қуйидаги миқдорларда репарация олади: а) саноатнинг, биринчи галда металлургия, химия ва машинасозлик саноат тармоқларининг фойдаланишга яроқли бўлган ва комплект саноат капитал ускуналарининг 15 процентини олади. Бу — ускуналар Германиянинг тинч шароитдаги хўжалиги учун зарур бўлмаслиги керак ва булар Германиянинг ғарбий доираларидан олиниши лозим. Бу ускуналар эвазига баравар қимматда озиқ-овқат, тошкўмир, ишқор, руҳ, ёғоч материаллар, сопол идишлар, нефть маҳсулотлари ва бошқа хилдаги материаллар берилиши керак. Булар тўғрисида алоҳида битимга келинади;

в) Германиянинг тинч шароитдаги экономикаси учун зарур бўлмаган капитал саноат ускуналарининг 10 процентини олинади. Бу ускуналар ҳақ тўланмасдан, ёки ҳарқандай тўловларсиз ундириладиган репарациялар ҳисобига Совет Ҳукуматига топшириш учун ғарбий доиралардан олиниши лозим.

Юқорида айтилган «а» ва «в» параграфларида олиниши шарт қилинган ускуналар айни бир вақтда олинади.

5. Репарациялар ҳисобига ғарбий доиралардан олиниши лозим бўлган ускуналарнинг миқдори ҳозирги вақтдан бошлаб олти ойлик муддатдан кечиктирилмай аниқланиши лозим.

6. Саноатнинг капитал ускуналари мумкин қадар тезроқ олина бошлайди ва бу иш 5-нчи параграфда кўрсатилган қарор чиқарилгандан кейин икки йил ичида тамомланади. 4 а) параграфда кўрсатилган маҳсулотлар мумкин қадар тезроқ етказиб берила бошлайди ва Совет Иттифоқи бу маҳсулотларни кўрсатилган вақтдан бошлаб 5 йил мобайнида, келишувга мувофиқ белгиланган миқдорларда етказиб туради. Германиянинг тинч шароитдаги экономикаси учун зарур бўлмаган ва шу сабабдан репарация тарзида олинадиган саноат капитал ускуналарининг миқдори ва характери тўғрисида Контроль Кенгаши қарорлар қабул қилади. Контроль Кенгаши бу тўғрида Иттифоқ Комиссияси томонидан репарациялар юзасидан Франциянинг иштироки блан қабул қилинган сиёсатга мувофиқ қарор чиқаради. Шу блан бирга, бу тўғридаги қат'ий қарор ускуналар олинадиган доиранинг қўмондони томонидан чиқарилади.

7. Олиниши лозим бўлган ускуналарнинг умумий миқдори аниқланишига қадар, бундай ускуналар аванс тариқасида етказиб турилади. Аванс тариқасида бериладиган ускуналар 6-нчи модданинг сўнгги жумласида кўрсатилган тартибга мувофиқ етказиб бериладиган ускуналар қаторида ҳисобланади.

8. Совет Ҳукумати Германиянинг оккупация қилинган ғарбий доираларидаги герман корхоналарининг акцияларини репарация қилиш тўғрисидаги ҳамма да'волардан, шунингдек 9-нчи моддада кўрсатилганлардан ташқари, барча мамлакатлардаги герман активларини репарация қилиш тўғрисидаги да'воларидан воз кечади.

9. Америка Қўшма Штатлари ва Бирлашган Қироллик Ҳукуматлари Германиянинг оккупация қилинган шарқий доираларидаги герман корхоналарининг акцияларини репарация қилиш, шунингдек Булғория, Финляндия, Венгрия, Румыния ва Шарқий Австриядаги герман активларини репарация қилиш тўғрисидаги да'воларидан воз кечадилар.

10. Совет Ҳукумати Германияда иттифоқчи қўшинлар томонидан қўлга туширилган олтинни да'во қилмайди».

Берлин конференциясининг бу қарорини батафсил шарҳлаб ўлтиришнинг зарурати йўқ.

Аммо, шунга э'тибор қилиш кераkки, Берлин конференциясининг қарори, бу қарор «Қрим конференциясининг қарорига мувофиқ» қабул қилинди, деган сўзлар блан бошланади. Шу муносабат блан Қрим конференцияси Германиядан олинадиган репарациялар масаласи юзасидан қандай қарор қабул қилганлигини эсга солиб ўтиш зарур.

Бу масалани тамомила аниқ баён қилиш учун Қрим конференциясининг шу вақтгача э'лон қилинмаган қарорини ўқиб беришим керак. Бу қарор шундан иборат:

«ҚРИМ КОНФЕРЕНЦИЯСИДА ГЕРМАНИЯДАН НАТУРА БЛАН РЕПАРАЦИЯЛАР ОЛИШ МАСАЛАСИ ЮЗАСИДАН УЧ ҲУКУМАТ БОШЛИҚЛАРИ ЎРТАСИДА БЎЛГАН МУЗОКАРАЛАР ТЎҒРИСИДА

ПРОТОКОЛ

Уч ҳукумат бошлиғи қуйидагилар тўғрисида аҳдлашдилар:

1. Германия уруш давомида иттифоқчи миллатларга етказган зарарларини натура блан тўлашга мажбурдир.

Репарацияларни биринчи галда урушнинг асосий оғирлигини ўз зиммасига олган ва энг кўп қурбон берган ҳамда душман устидан ғалабани ташкил этган мамлакатлар олиши керак.

2. Германиядан олинадиган репарациялар уч шаклда ундирилиши керак:

а) Германия таслим бўлганидан кейин ёки ташкилий суратда қаршилик кўрсатишни тўхтатганидан кейин икки йил мобайнида Германиянинг ўз ерида ва ундан ташқарида бўлган миллий бойликларини (ускуналар, станоклар, кемалар, паровоз-вагонлар, Германиянинг чет элларга қўйган маблағлари, Германиянинг саноат, транспорт, кемасозлик корхоналари ва бошқа корхоналарининг акциялари ва ҳоказоларни) бирданига олиш керак. Шу блан бирга, бу мулклар асосан Германиянинг ҳарбий имкониятларини йўқотиш мақсадида олиниши лозим;

в) уруш тамом бўлганидан кейин, ишлаб чиқариладиган маҳсулотдан ҳар йили ма'лум давр мобайнида мол етказиб берилиши керак, бу давр белгиланиши лозим;

с) германларнинг меҳнат кучидан фойдаланиш керак.

3. Юқорида айтилган принципларга асосан, репарация планини батафсил тузиб чиқиш учун Москвада СССР, Америка Қўшма Штатлари ва Буюк Британия вакилларидан иборат Иттифоқчилараро репарация комиссияси ташкил этилади.

4. Совет ва Америка делегациялари репарацияларнинг умумий миқдорини аниқлаш, шунингдек бу репарацияларни Германия агрессиясидан зарар кўрган мамлакатлар ўртасида тақсимлаш тўғрисида қуйидаги фикрга келдилар: «Москвадаги репарация комиссияси ўз ишининг биринчи даврида бу масалани муҳокама қилиш учун Совет Ҳукуматининг, 2-нчи моддаги «а» ва «в» моддаларига мувофиқ, репарацияларнинг умумий миқдори 20 миллиард доллар қилиб белгиланиши керак ва бу маблағнинг 50 проценти Совет Иттифоқига берилиши керак, деган таклифини асос қилиб олади».

Британия делегацияси, репарациялар масаласи Москвадаги Репарация Комиссияси томонидан қараб чиқилмагунча, репарациялар миқдорини кўрсатиш мумкин эмас, деб ҳисоблади.

Юқорида келтирилган Совет-Америка таклифи қараб чиқилиши лозим бўлган таклифлардан бири сифатида Москвадаги Репарация Комиссиясига топширилди.

Уинстон ЧЕРЧИЛЛЬ.
Франклин Д. РУЗВЕЛЬТ.
И. СТАЛИН».

Шундай қилиб, Қрим конференцияси Германиядан олинадиган репарациялар уч хил шаклда ундирилиши лозим деб топди:

Биринчидан, ускуналар, станоклар ва шу сингарилар бирданига олиниши керак;

Иккинчидан, ишлаб чиқариладиган маҳсулотлар йил сайин етказиб берилиши лозим;

Учинчидан, германларнинг меҳнат кучидан фойдаланиш керак.

Бундан ташқари, Қрим конференциясида репарациялар миқдори тўғрисидаги масала ҳам муҳокама қилинган эди. Қрим конференциясида Совет ва Америка делегациялари Иттифоқчилараро репарациялар комиссияси Совет Ҳукуматининг Германиядан олинадиган репарацияларни 20 миллиард доллар миқдорида белгилаш ва шу блан бирга, бу маблағнинг ярмини Совет Иттифоқига бериш ҳақидаги таклифини репарациялар масаласини муҳокама қилиш учун асос қилиб олади, деб бир қарорга келдилар. Шу блан бирга, бу протокол Британия делегациясининг репарациялар миқдорини белгилаш мумкин эмас, деб ҳисоблаганлигини ҳам кўрсатади.

Қрим конференциясининг бу қарорларини эсга солиб ўтиш зарур. Буни айниқса шунинг учун ҳам кўпроқ эсга солиб ўтиш кераkки, ҳозирги вақтда Берлинда репарациялар тўғрисида чиқарилган қарорни бу қарор репарациялар ҳақида аввал тузилган битимлар ва музокараларнинг ҳаммасини бекор қилади, деган ма'нода баён қилиш каби уринишлар бор. Бундай фикрларга қўшилиб бўлмайди. Бундай фикрларга шунинг учун ҳам қўшилиб бўлмайдики, Берлин конференциясининг Германиядан олинадиган репарациялар тўғрисидаги қарорида, бу қарор «Қрим конференциясининг қарорига мувофиқ» қабул этилди, дейилади. Берлин конференциясининг Германия тўғрисидаги қарорида эса: «Бу битимнинг мақсади, Қрим конференциясининг Германия тўғрисидаги қарорини бажаришдир» дейилади.

IV. РЕПАРАЦИЯЛАР ВА ГЕРМАНИЯНИНГ ИҚТИСОДИЙ БИРЛИГИ

Урушдан кейинги даврда ишлаб чиқарилаётган маҳсулотни репарация ҳисобидан етказиб бериш тўғрисидаги масалада кейинги вақтларда баҳслар бўлди. Ишлаб чиқарилаётган маҳсулот ғарбий доираларда ҳам олинаётганлиги тўғрисида кўп хабарлар бўлишига қарамай, бундай баҳсларнинг пайдо бўлганлигини айтиб ўтишга тўғри келади. Қрим конференциясининг протоколидан шу нарса ма'лумки, ўша вақтда Қрим конференциясининг барча қатнашчилари ўртасида бу масала устида ҳеч қандай шубҳа туғилмаган эди. Берлин конференциясининг қарорларида асосий масала бўлмиш ускуналарни олиш масаласига кўпроқ э'тибор қилинди. Аммо, бу қарорда Қрим конференциясининг қарорида айтилганидек, ишлаб чиқарилаётган маҳсулотдан репарациялар олишга қарши бирорта гап ҳам йўқ. Ўша вақтда бу масаланинг тафсилотига киришишга эҳтиёж йўқ эди, чунки ишлаб чиқариладиган маҳсулотдан олиниши мумкин бўлган миқдорни белгилаб бўлмас эди.

Кейинги вақтларда, ишлаб чиқарилаётган маҳсулотдан репарацияларнинг бир қисмини ундириб олиш учун Германия саноати даражаси тўғрисида бундан бир йил муқаддам Контроль Кенгаши томонидан қабул қилинган планни кенгайтириш керак, деган фикрлар пайдо бўлди. Бундай мулоҳазаларни тўғри деб топиш керак. Шу муносабат блан Совет Ҳукумати Германия саноати даражаси юзасидан бир йил муқаддам белгилантан планни қайтадан кўриб чиқишни ва бу даражани зарур бўлган миқдорда оширишни таклиф этади.

Биз Германиянинг тинч давр учун кераkли маҳсулот ишлаб чиқарадиган саноатини ривожлантиришга тўсқинлик қилмаслигимиз керак. Германия саноатининг тараққиёти ҳарбий имкониятларни тиклашга ва герман милитаризми ҳамда агрессиясини тиклашга хизмат қилмаслиги учун иттифоқчилар Германия саноатини назорат қилиб туришлари керак. Аммо, иккинчи томондан, ҳозирги вақтда турли мамлакатларнинг саноат маҳсулотига бўлган ва та'мин этилмаган эҳтиёжлари кўп. Германиянинг тинч давр учун кераkли

(ОХИРИ ТЎРТИНЧИ БЕТДА)

ТАШҚИ ИШЛАР МИНИСТРЛАРИ КЕНГАШИДА

В. М. Молотов баёнотининг охири

(БОШИ УЧИНЧИ БЕТДА)

маҳсулот ишлаб чиқарадиган саноати тикланса, бу ҳол саноат молларига бўлган шу эҳтиёжларни бирмунча та'минлай олади. Германиянинг тошкўмир саноатини тезликда ривожлантиришга, Германияда чиқариладиган металл ва бошқа саноат молларининг миқдорини кўпайтиришга ёрдам бериш лозим. Бу чора герман халқининг кейинги йилларда та'мин этилмаган эҳтиёжларини қондиришга имкон беради ва шу блан бирга, Германия саноат молларининг бошқа мамлакатларга чиқарилиши бошқа халқларнинг шу хилдаги эҳтиёжларини та'минлашга кўп даража ёрдам беради.

Германия саноати маҳсулотининг бошқа мамлакатлардаги бозорларга чиқарилишига халақит беришни истайдиган ажнабий монополистлар албатта топилиб қолади. Бу жаноблар рақобатдан қўрқишиб, Германия саноатини бўғишни, ақалли уни ташқи бозордан тамомила суриб чиқаришни истайдилар. Аммо, биз фақат ўз манфаатларинигина кузатувчи ана шундай гуруҳларнинг та'сирига берилмаслигимиз керак. Халқларнинг манфаатлари буни асло тақазо этмайди. Халқлар яхши сифатли, арзон саноат маҳсулотининг анча кўпайтирилишига муҳтождирлар. Германиянинг саноат маҳсулоти ҳарқандай йўллар блан ўз рақобатчиларини суриб чиқаришга интилаётган ва ҳарқандай маҳсулотини жуда баланд нархларда сотишга тайёр турган ажнабий монополистларнинг шахтини пасайтириб қўйишга ёрдам берган бўлур эди. Халқлар бундан манфаатдордирлар.

Шу блан бирга, Берлин конференциясининг ҳархил картельлар, синдикатлар, трестлар ва Германиядаги бошқа монополияларнинг иқтисодий кучларининг ҳаддан ташқари тўпланишига барҳам бериш зарур эканлиги ҳақидаги қарорларни ҳам унутмаслик лозим. Ғарбий доираларда бу вазифа шу вақтгача бажарилмади. Ҳолбуки, картельларни майдалаштирмай туриб ва монополияларнинг ҳукмронлигини йўқотмай туриб, Германияни тинч ва демократик давлат сифатида тиклаш учун шароит вужудга келтириб бўлмайди. Бу муҳим вазифани амалда бажариш учун концернлар, картельлар ва трестлар ихтиёридаги заводларни ва бошқа корхоналарни улардан олиш ва бу корхоналарни Германия давлатига унинг мулки қилиб топшириш зарур. Бу чораларни амалга ошириш учун Германиядаги демократик партияларни ва эркин касаба союзларини жалб этиш керак. Булар шу ишда катта ёрдам бера оладилар. Бундай қилмаган тақдирда, герман монополиялари ўрнини бошқа хилдаги монополиялар, я'ни герман монополияларидан яхшироқ бўлмаган ажнабий монополиялар олиши мумкин.

Юқорида айтилган гаплардан Германиянинг иқтисодий бирлигини та'минлаш учун қандай ишларни бажариш кераклиги равшандир.

Германиянинг иқтисодий бирлигини та'минлаш учун, Германияни назорат қилиб туриш мас'улиятини ўз зиммаларига олган тўрт иттифоқчи давлат ўртасида шундай битим тузилиши керакки, Германия саноати ва қишлоқ хўжалигининг тараққиёт даражаси тўғрисида бир фикрга келинсин, шунингдек бу битим Германияни жаҳон савдосида тегишинча қатнаштиришни та'минласин ва шу блан бирга, Германиянинг иттифоқчилар олдида ўз зиммасига олган мажбуриятларни бажаришини, шунингдек репарациялар ҳақини сўзсиз тўлашини та'мин этсин. Германияни иқтисодий жиҳатдан бирлаштириш демак — Германия тегишли оккупация харажатларини тўлайди ва иттифоқчилар Германиянинг ҳарбий-саноат имкониятларини тугатиш чораларини изчиллик блан амалга ошира борадилар демакдир, албатта.

Совет Ҳукумати Германиянинг иқтисодий жиҳатдан бирлаштирилишида ва оккупация доиралари ўртасидаги ҳарқандай иқтисодий ғовларни тугатишда ёрдам беришга тайёрдир. Бундай планнинг амалга оширилиши иттифоқчилар учун фойдалидир, биз бунда бу план герман халқининг манфаатларига тамомила мувофиқ эканлиги тўғрисида гапириб ҳам ўлтирмаймиз, чунки герман халқи Германияни тинч демократик давлатга айлантиришга интилмоқда. Бу давлат бирқанча вақт ўтгандан кейин дун'ёдаги озод ва тинч халқлар орасида ўзига муносиб ўрин олади.

Германияда саноат, қишлоқ хўжалиги, молия ишлари, транспорт, алоқа йўллари, ташқи савдо юзасидан марказий герман департамент идораларини тузиш Германияни иқтисодий жиҳатдан бирлаштиришнинг энг муҳим шартидир. Умум Германия миқ'ёсида асосий хўжалик ишларининг ҳаммасига бўладиган раҳбарликни бирлаштириш учун бу чорани амалга ошириш зарур. Бу чора Германия ҳукумати идораларини тузишга тайёргарлик кўриш учун ҳам зарурдир. Бундай идораларни тузишга дарҳол киришмоқ керак. Иттифоқчи мамлакатлар демократик партияларга ва эркин касаба союзларига таяниб, бу вазифани муваффақиятли суратда бажара оладилар.

V. БИЗНИНГ ТАКЛИФЛАРИМИЗ

Юқорида айтилганларга биноан, Совет Ҳукумати Германияни иқтисодий жиҳатдан бирлаштириш масаласи ва Германиядан олинадиган репарациялар масаласи ҳақидаги таклифларини Ташқи Ишлар Министрлари Кенгашининг муҳокамасига тақдим этади.

ГЕРМАНИЯНИ ИҚТИСОДИЙ ЖИҲАТДАН БИРЛАШТИРИШ

Берлин конференциясининг Германияни иқтисодий жиҳатдан бирлаштириш ҳақидаги қарорларини бажариш ва бу соҳадаги мавжуд камчиликларни йўқотиш мақсадида, Ташқи Ишлар Министрлари Кенгаши қуйидаги чораларни амалга ошириш зарур деб ҳисоблайди:

1. Берлин конференциясининг қарорига мувофиқ Германияда саноат, молия ишлари, транспорт, алоқа йўллари, ташқи савдо ва қишлоқ хўжалиги юзасидан дарҳол марказий департамент идоралари тузишга киришилсин. Бу чора умум Германия миқ'ёсида энг муҳим хўжалик ишларига бўладиган раҳбарликни бирлаштиришни ва Германия ҳукуматининг идора аппаратини тузишга тайёргарлик кўришни та'мин этмоғи лозим.

2. Контроль Кенгашининг 1946 йил 26 мартда чиқарган қарори ўзгартирилиб, Германия саноатининг даражасини оширишни кўзда тутилсин, токи яқин вақт ичида ҳар йили ишлаб чиқариладиган пўлат 10—12 миллион тоннагача етказилсин.

3. Рур областининг саноати герман милитаризмининг асосий негизи бўлганлигини э'тиборга олиб, Рур областининг саноати Буюк Британия, Франция, Америка Қўшма Штатлари ва СССРнинг умумий назорати остига олинсин.

4. Германияда молия системасини ва пул муомаласини яхши йўлга қўйиш учун умумдавлат миқ'ёсида чоралар кўрилсин.

5. Германиянинг тинч давр эҳтиёжларига керакли маҳсулот ишлаб чиқарадиган саноати учун зарур бўлган хомаш'ё ва бошқа материалларнинг бошқа мамлакатлардан келтирилишини та'минлаш ва Германиянинг иттифоқчилар олдида ўз зиммасига олган мажбуриятларини бажаришини та'минлаш мақсадида, Германиядан бошқа мамлакатларга кўпроқ маҳсулот чиқарилишига ёрдам берилсин.

6. Контроль Кенгашига Германиядаги концернлар, картельлар ва трестлар ихтиёридаги заводларни ва бошқа корхоналарни тортиб олиш ҳамда бу корхоналарни Германия давлатига унинг мулки қилиб топшириш учун зарур чоралар кўриш таклиф этилсин. Бу чораларни амалга оширишга Германиянинг демократик партиялари ва эркин касаба союзлари жалб этилсин.

7. Британия ва Америка доираларини иқтисодий жиҳатдан бирлаштириш тўғрисидаги битим Германиянинг иқтисодий бирлигига халақит берадиган битим деб топилиб бекор қилинсин.

ГЕРМАНИЯДАН РЕПАРАЦИЯЛАР ОЛИШ

Берлин конференциясининг Германиядаги доиралардан репарациялар олиш тўғрисидаги қарорига мувофиқ ва репарацияларнинг миқдорини ҳамда уларни ундириб олиш тартибини белгилаш мақсадида, Ташқи Ишлар Министрлари Кенгаши қуйидаги чораларни амалга ошириш зарур деб ҳисоблайди:

1. Германиядан олинадиган репарацияларнинг жам'и (жаҳон миқ'ёсида 1938 йилдаги баҳоларда) . . . . миқдорида белгилансин.

СССР фойдасига олинадиган репарациялар 10 миллиард доллар миқдорида белгилансин. Шу блан бирга, Совет Иттифоқи Польшанинг репарация да'воларини ўзи ундириб оладиган репарациялар ҳиссасидан та'мин этади.

2. Репарацияларни тўлаш учун қуйидагилардан фойдаланилсин:

а) Берлин конференциясидан кейин, Германиянинг тинч даврдаги экономикаси учун зарур бўлмаган ва фойдаланишга яроқли бўлиб бир вақт ичида олинган ёки олинадиган саноат комплект ускуналари.

Мазкур корхонанинг ускуналари Германияда фойдаланиш учун қолдирилган тақдирда, бу корхонанинг ўз ишлари блан боғлиқ бўлган бошқа ҳар қандай мулки ҳам репарациялар ҳисобига ўтказилиши мумкин.

в) Ишлаб чиқарилаётган молларни ҳар йили етказиб бериб туриш.

с) Германиянинг чет эллардаги активлари.

д) Ҳархил хизматлар.

3. Берлин конференциясининг қарорларига мувофиқ, Германиядаги совет оккупация доирасидан Совет Иттифоқи фойдасига ускуналар олиш иши 1948 йил 1 июльгача тамомлансин. Германиянинг ғарбий оккупация доираларидан шу тарзда ускуналар олиш иши эса, 1948 йил 1 июльгача тамомлансин.

4. Германия репарация мажбуриятларини 20 йил мобайнида бажариши лозим деб белгилансин, бу муддат уч давлат Берлин конференциясининг қарорлари э'лон қилинган кундан бошлаб ҳисоблансин.

5. Буюк Британия, Америка Қўшма Штатлари, Франция ва СССР вакилларидан иборат Иттифоқчилараро Репарация комиссиясининг ишлари тиклансин.

6. Репарациялар ҳисобидан маҳсулот етказиб бериш плани мунтазам бажарилиб турган тақдирда, тинч давр учун маҳсулот берувчи герман саноатининг Германиядаги ички исте'мол учун, шунингдек бошқа мамлакатлар блан савдо-сотиқни кучайтириш учун маҳсулот ишлаб чиқаришини кенгайтиришига халақит бермаслик мумкин, деб ҳисоблансин.

★

Совет Ҳукумати ўзи тақдим этган таклифларни қараб чиқишни сўрайди.

17 мартдаги мажлис

Ж. Бидо раислик қилди, мажлиснинг рўзномасида Германиядаги Контроль Кенгаши докладининг иқтисодий принциплар ва репарациялар тўғрисидаги қисми турар эди. Мажлис раиси вакилларга бу масалалар юзасидан умумий фикр олишишни, сўнгра муҳокама қилинадиган масалаларнинг айрим томонларини қараб чиқишни таклиф этди.

Иқтисодий принциплар, репарациялар

Э. БЕВИН БАЁНОТИ

Э. Бевин айтдики, Контроль Кенгаши докладининг муҳокама қилинаётган бобида Германияни иқтисодий жиҳатдан бирлаштириш тўғрисидаги мавзу' асосий ўрин олган. Потсдам битимида, Германияни иқтисодий жиҳатдан яхлит мамлакат деб қараш зарур, дейилган эди. Шундай бўлса ҳам, деди Бевин, Германия ҳали иқтисодий жиҳатдан яхлит мамлакат, деб қаралмаётир.

Британия делегацияси Германиянинг чиндан ҳам иқтисодий бирлигини та'минлаш учун «бутун Германияда сра мани'лиқ кўрсатилмаган ҳолда, эркин кўчиб юриш имконияти берилишини» ва «доиралар ўртасидаги ғовлар» бартараф этилишини энг муҳим шарт деб ҳисоблайди. Бевин Британия ва Америка доираларининг иқтисодий жиҳатдан бирлаштирилганлиги тўғрисида гапириб айтдики, гўё бу бирлаштириш барча тўрттала доирада иқтисодий ишларни мувофиқлаштириб олиб боришга зарар етказмайди. Иқтисодий жиҳатдан бирлаштириш тўғрисидаги битим бирмунча танқидга учради, — деди Бевин. — Мен бу танқидни асосли танқид деб ҳисобламайман.

Бевин айтдики, 1946 йилнинг мартида Германия саноати қай даражада бўлиши кераклиги тўғрисида тузилган план қайтадан кўриб чиқишни талаб қилади. Шу блан бирга, Бевин Германияни иқтисодий ва сиёсий жиҳатдан бирлаштириш тўғрисидаги масалалар бир-бирига боғлиқ эканлиги ҳақида В. М. Молотов томонидан баён қилинган мулоҳазага қўшилганлигини билдирди.

Репарациялар ҳақидаги масала тўғрисида тўхталиб, Бевин бу масалани «ғоят қийин масала» деди. У писанда қилиб, мен уч давлатнинг Берлин конференциясида қабул қилинган қарорларида репарация масаласида баён қилинган асосий принциплардан четга чиқиш учун зарурият йўқ деб ҳисоблайман, деди.

Бевиннинг айтишича, репарация масаласида «бутун масала номуайян бўлганлиги туфайли» бу соҳада асосий қийинчилик туғилаётир. Бевин «бу номуайянликни» битиришни ва шу мақсадда репарацияларнинг янги планини тайёрлашга киришишни таклиф қилди. Шу муносабат блан у қуйидаги лойиҳани таклиф қилди:

«Германияни назорат қилиб турувчи давлатлар Потсдам битимининг репарациялар тўғрисидаги умумий принципларини тасдиқлайдилар. Аммо, тажриба шуни кўрсатдики, саноатни қай даражада сақлаш плани (репарациялар мажбурияти саноат миқ'ёсига қараб белгиланади) анчагина ўзгартиришни талаб қилади. Контроль Кенгаши Германиядан қайси заводлар ва қандай ускуналар олиниши зарурлигини 1947 йилнинг 1 июлидан кечикмай янгидан белгилаб чиқади. Бундай завод ва ускуналарнинг узил-кесил рўйхати эса, 1947 йилнинг 15 августидан кечикмай Контроль Кенгаши томонидан тузиб чиқилади. Ташқи Ишлар Министрлари Кенгаши Германиядаги пўлат қуйиш саноатининг қайтадан кўриб чиқилган ишлабчиқариш қувватини саноатнинг қай даражада бўлишини белгилаш учун асос қилиб олади ва бу даража ҳам Германияда пўлат ишлабчиқариш миқ'ёси учун рухсат этилган миқ'ёс деб ҳисобланади. Ташқи Ишлар Министрлари Кенгаши Германияда қолдирилиши лозим бўлган ва чекланиб қўйиладиган бошқа саноат тармоқларининг ишлабчиқариш қувватлари миқ'ёсини Контроль Кенгаши қайтадан кўриб чиқиши учун ва тақиқланган саноат тармоқларининг рўйхатини қайтадан кўриб чиқиш учун унга етарли қўлланмалар ҳам беради. Германияни назорат қилувчи давлатлар репарация олиб турувчи мамлакатларга Германиядан олиб кетилиши лозим бўлган корхона ва ускуналарни тезроқ жўнатишда ҳамкорлик қиладилар».

Сўнгра, В. М. Молотов сўзга чиқди. (В. М. Молотовнинг баёноти 2-нчи ва 3-нчи бетда босилди).

Д. МАРШАЛЛ БАЁНОТИ

Д. Маршалл ўз баёнотининг бошида, Молотов томонидан айтилган кўпгина далилларга қўшилаолмайман, деди. Шу блан бирга у айтдики, Совет Иттифоқи одамлар жиҳатидан катта талафот кўрганлигини ва Совет Иттифоқини шаҳар ва қишлоқлари вайронагарчиликларга учраганлигини америкалилар яхши биладилар. Америкалилар совет қуролли кучлар урушга катта ҳисса қўшганликларини ҳам э'тироф қиладилар.

Маршаллнинг фикрича, Германияни иқтисодий жиҳатдан яхлит мамлакат деб қараш унинг иқтисодий масалаларини ҳал қилиш учун йўл очиб беради. Бу иқтисодий масалалар олти қисмга бўлинади: табиий ресурслардан умумий тарзда фойдаланиш; четга мол чиқариш ва четдан мол келтириш плани; репарациялар, молиявий ислоҳотлар; эркин суратда кўчиб юриш; марказий немис ма'мурий идоралари. Бу масалаларнинг ҳал қилиниши оккупация муваффақияти ва умумий тинчлик ўрнатиш иши учун муҳимдир.

Маршаллнинг фикрича, табиий ресурслардан умумий тарзда фойдаланиш доиралар ўртасида иқтисодий чегарани тугатишни талаб қилади. Шунингдек, оккупация қилиб турган қуролли кучларнинг эҳтиёжлари тўғрисида битим тузилиши ҳам зарур.

Маршалл, Америка доирасида ажнабий монополияларнинг фаоллик кўрсатишларига йўл қўйилмайди, деди.

Берлин конференциясининг қарорларида бутун Германия учун умумий бўлган четга мол чиқариш ва четдан мол келтириш плани тузилиши кўзда тутилган. Америка делегацияси саноатнинг ишлаб чиқараётган маҳсулотининг репарация ҳисобига етказиб берилишига қаршилик билдирмайди. Аммо, Маршаллнинг фикрича, Германиядан олиб чиқиб кетиладиган бутун моллар, шу жумладан репарация мажбуриятлари ҳисобига олиб кетилган моллар ҳам четдан келтириладиган мол миқдорига мувофиқ бўлиши керак, деб кўрсатиб ўтиш зарур.

Сўнгра Маршалл айтдики, бутун Германияда эркин суратда бир ердан иккинчи ерга бориш имконияти немислар учунгина эмас, балки иттифоқчиларнинг оккупация ма'мурияти ходимлари учун ҳам жорий қилинмоғи керак.

Маршалл Германиядаги марказий ма'мурият, маҳаллий герман ма'мурияти блан иттифоқчи оккупация ма'мурлари ўртасидаги муносабатларни масала кейинчалик муҳокама қилинган вақтда назарга олишни зарур, деб ҳисоблайди.

Маршалл Германиянинг Америка ва Британия оккупация доираларини иқтисодий жиҳатдан бирлаштириш тўғрисида тузилган битимни ёқлаб, гарчи бу битим Германияни иқтисодий жиҳатдан бирлаштириш принципини бузиши ма'лум бўлса ҳам, Германияни иқтисодий жиҳатдан бирлаштириш зарурлигини важ қилиб, бу битимни ҳимоя қилди.

Репарациялар масаласига тўхталиб, Маршалл бу масала Германияни иқтисодий жиҳатдан бирлаштириш ва бутун Германия учун умумий бўлган четга мол чиқариш ва четдан мол киритиш планини тузиш масалалари блан боғлиқ эканлигини кўрсатиб ўтди. Маршаллнинг айтишича, бутун Германия ресурсларидан фойдаланишда Америка доираси қатнашмайдиган бўлса, Қўшма Штатлар репарация тўловларини қоплаш учун ўз доираларидан яна саноат ускуналари олиб кетилишига рухсат бермайдилар.

Ҳозирги пайтда, Америка доирасида репарация мажбуриятлари ҳисобига аванс тариқасида мол етказиб бериш программасига киритилган 24 та йирик корхонанинг ускуналарини йиғиштириб олиш давом этмоқда. Америка доирасидаги 170 та ҳарбий заводдан 80 та заводнинг барча ускуналари йиғиштириб олинган. Қолган ҳарбий заводлар шу йил мобайнида батамом тугатилади. Америка доирасида мазкур заводлардан ташқари ҳисобга олинган яна 251 та завод бор.

Маршаллнинг айтишича, ғарбдаги учта доирада репарациялар тўлаш иши ҳозирги пайтда қуйидаги рақамлар блан белгиланади: 174 та завод тақсимланган; бошқа 524 та завод репарация ҳисобига баҳоланмоқчи; машинасозлик ва оптика саноатига қарашли 808 та заводнинг ускуналари қисман репарация ҳисобига олинади, бу корхоналарнинг бир қисми ускуналари сақланиб қолмоқчи; иттифоқчи давлатларнинг ма'мурлари 2 мингта заводни репарация тўловлари ҳисобига олишни мўлжаллайдилар ва ҳоказо. Аммо, Америка Қўшма Штатлари делегациясининг фикрича, бу рақамлар шартли рақамлар бўлиб, герман саноатининг миқ'ёси қай даражада бўлишининг қайтадан кўриб чиқилишига боғлиқ рақамлардир.

★

Министрлар Кенгаши келгуси мажлисда Франция Ташқи Ишлар Министри Ж. Бидонинг баёнотини тинглайди ва В. М. Молотов томонидан киритилган таклиф кўриб чиқилади. Бу таклиф Иттифоқчилараро репарация агентлиги вакили Германиядан репарациялар олиш масаласидаги ўз нуқтаи назарини баён қилиши учун бу агентликнинг вакилини мажлисга таклиф қилишдан иборат. (ТАСС)

ТАШҚИ ИШЛАР МИНИСТРЛАРИ ЎРИНБОСАРЛАРИНИНГ АВСТРИЯ МАСАЛАСИ ЮЗАСИДАН БЎЛГАН КЕНГАШИДА

17 мартда Ташқи Ишлар Министрлари Ўринбосарларининг Австрия масаласи юзасидан бўлган кенгашида Австрия блан тузиладиган шартноманинг ҳарбий моддаларини муҳокама қилиш давом этди.

Министрларнинг ўринбосарлари ба'зи масалалар юзасидан бир қарорга келдилар. Жумладан, Австрия территориясидаги аэродромларнинг миқдори тўғрисида бир фикрга келинди. Шартномада аэродромлар сони Австрия ҳарбий-ҳаво кучларининг вазифаларига ва граждан авиациясининг талабларига мувофиқ бўлиши керак, деб кўрсатилади.

Австрияда илгари ёки ҳозирда Германия гражданлари бўлган кишиларни ёки қуролли кучлар составида хизмат қилиш тақиқланган австрияли гражданларни, шунингдек Австрия граждани бўлмаган кишиларни ҳарбий ёки граждан авиациясига олиш ёхуд ҳарбий ва граждан авиациясида уларга та'лим беришни тақиқлаш ёхуд ҳарбий материаллар ва ҳарбий техникани тажриба қилиб кўриш, лойиҳалаш, ишлабчиқариш ёки сақлаш ишларига ёллаш ва шу соҳада та'лим беришни тақиқлаш тўғрисидаги масала ихтилофларга сабаб бўлди. Бу чоралар Германиянинг яна қуролланишига имкон бермаслик учун жуда зарурдир. Аммо, Буюк Британия вакили фашистлар армиясида фаол хизмат қилган кишиларнинг қуролли кучлар сафида хизмат қилишини тақиқлайдиган чораларни Австрия гражданларига нисбатан татбиқ этишга э'тироз билдирди. (ТАСС).

ТАШҚИ ИШЛАР МИНИСТРЛАРИ ЎРИНБОСАРЛАРИНИНГ ГЕРМАНИЯ МАСАЛАСИ ЮЗАСИДАН БЎЛГАН КЕНГАШИДА

17 мартда Ташқи Ишлар Министрлари Ўринбосарларининг Кенгашида Германия блан тузиладиган сулҳ шартномаси лойиҳасини тайёрлаш тартибини муҳокама қилиш давом этди. Муҳокама вақтида Америка Қўшма Штатлари ва Буюк Британия вакиллари Берлин конференцияси қарорларининг асосий принципларига хилоф бўлган бирқанча таклифларни яна ўртага қўйдилар. Ма'лумки, Берлин конференциясининг қарорлари Германия блан сулҳ шартномасини тайёрлаш Ташқи Ишлар Министрлари Кенгашининг вазифаси деб кўрсатган эди.

Масалан, Америка Қўшма Штатлари вакили Мэрфи Германия блан қўшни бўлган иттифоқчи давлатлар ёки Германияга қарши биргаликда олиб борилган курашда ўзларининг қуролли кучлари блан қатнашган давлатларнигина эмас, балки Германияга расман уруш э'лон қилиш блан қаноатланган давлатларни ҳам сулҳ шартномаси юзасидан маслаҳатлашишда иштирок қилдиришни таклиф этди. У мазкур давлатларнинг ҳаммасини Консультация—ахборот кенгаши составига киргизишни таклиф этди.

Кув де Мюрвилль (Франция) бу таклифга э'тироз билдирди. Кув де Мюрвилль мазкур кенгашни қандайдир парламент ассамблеясига ўхшатиш мақбул бўлмас эди, деди.

Совет вакили А. Я. Вишинский ҳам бу таклифга қарши э'тироз билдирди. Вишинский айтдики, ба'зи давлатлар бир тўда демократик давлатлар томонидан фашизмга қарши шиддатли кураш олиб борилган вақтда гитлерчилар Германияси блан муносабатларини расман узиб, бир чекада қолишни ортиқ кўрган эдилар. Вишинский бундай деди: «Туркия мисолини эсдан чиқариш ярамайди. Туркия 1945 йил 26 апрельда жур'ат этиб, Германияга уруш э'лон қилди. Ҳолбуки Германия 8 майда таслим бўлган эди. Бу мисол жуда муҳимдир. Американинг катта бир арбоби яқинда бўлиб ўтган урушда Туркиянинг роли ҳақида гапириб, Туркия бу урушда бойиб олди, деб айтган гапларини эсга тушираман. Бу арбоб Туркиянинг Германияга кўп хром сотиб фойда қилганлигини назарда тутган эди. «Ўроқда йўқ, машоқда йўқ, хирмонда ҳозир» деган халқ мақоли бор. Шу мақолдагидек бир ҳол юз бермаса эди». Бу мисол залдагиларни кулдирди.

Вишинский сўзни давом эттириб бундай деди:

— Фашистлар Германиясига қарши курашда катта ёрдам берган ба'зи давлатларни албатта бундан истисно қилиш мумкин. Мен бунда масалан Эронни кўзда тутман. Уч давлат бошлиқларининг махсус баёнотида Эроннинг ҳарбий тадбирлари тақдирланган эди. Аммо, бундан биз асосий принципга риоя қилмаслигимиз керак деган ма'но келиб чиқмайди. Бундай давлатларни кенгашга таклиф этиш мумкин, аммо, уларнинг таклиф этилиши мустасно бир ҳол деб шарт қўйиш керак. Менинг фикримча, сулҳ шартномасини тайёрлашнинг муайян бир даврида гарчи ўтмишда Германия томонида бўлса ҳам, кейинчалик иттифоқчилар томонига ўтган ва фашизмга қарши курашда қатнашган давлатлар вакилларининг ҳам ўз фикрларини айтишлари учун имкон бериш тўғрисида ўйлаб кўриш керак. Мен бунда масалан, 18 дивизияни Германияга қарши қўйган Румонияни, Булғорияни назарда тутаман. Италия гарчи жуда оз кучлар блан бўлса ҳам Германияга қарши курашда қатнашди.

Кенгаш қатнашчилари Вишинскийнинг таклифига асосан қўшилдилар. Консультация-ахборот кенгашининг ишларида иштирок қилиши лозим бўлган давлатлар рўйхати умуман сулҳ шартномасини тайёрлаш тартиби тасдиқлангандан кейин белгиланади.

Кенгаш Министрлар Кенгашининг Германия блан тузиладиган сулҳ шартномаси юзасидан ташкил этиладиган доимий комитетларнинг состави тўғрисидаги масалани муҳокама қилишга киришди. Министр ўринбосарлари Лондон кенгашида шартномадаги айрим масалалар юзасидан шундай комитетлар тузиш зарур эканлиги тўғрисида бир қарорга келган эдилар. Франция делегацияси Германиянинг сиёсий ва конституция тузуми тўғрисида; территория жиҳатидан бўладиган ўзгаришлар ва бу блан боғлиқ бўлган масалалар; Германиянинг иқтисодий тузуми ва репарациялар юзасидан; қуролсизлантириш ва ҳарбий кучларни битириш масаласи юзасидан тўртта комитет тузишни таклиф этади. Бундан ташқари зарурат бўлган тақдирда кичик комитетлар тузиш таклиф этилади. Ана шу комитетлар ва кичик комитетлар а'золарининг состави тўғрисидаги масала ҳал этилмай қолди.

17 мартдаги мажлисда Британия вакили Стрэнг шундай бир таклиф киргизидики, бу таклиф сулҳ шартномасини тайёрлаш юзасидан белгиланган тартибни тамомила бузиб юборади. Министрлар Кенгашининг ишига асос бўлган принципларни бузади. Берлин конференциясининг қарорида белгиланган бу принциплар Германия блан сулҳ шартномасини тайёрлаш юзасидан бутун жавобгарликни Министрлар Кенгаши зиммасига юклайди. Стрэнг комитет ва кичик комитетларда Министрлар Кенгашида а'зо бўлган тўрт давлат вакилларидан ташқари бу комитетларда қатнашиш ёки қатнашмаслик масаласини ўзлари ҳал этадиган иттифоқчи давлатларнинг вакиллари ҳам бўлсин деб таклиф қилди. Стрэнг яна, Франция лойиҳасида таклиф этилганидек, Ташқи Ишлар Министрлари Кенгашининг а'золари—тўрт давлат вакиллари эмас, балки иттифоқчи давлатларнинг ҳарқандай вакиллари комитетнинг раислари бўлсин деб таклиф этди.

Совет вакили Вишинский айтдики, Британия делегацияси таклиф этган тартиб энг бошданоқ сулҳ шартномасини тайёрлаш ишига қаттиқ зарба беради. Вишинский бундай деди: «Комитетлар, кичик комитетлар иш органларидир. Ҳозирги вақтда бу органларни мунозара блан шуғулланадиган қандайдир бир клубга айлантирмоқчи бўладилар. Бундай тартиб умуман Министрлар Кенгашининг ишига ҳам муқаррар ёмон та'сир кўрсатади. Берлин конференциясининг қарори Министрлар Кенгашига сулҳ шартномаси лойиҳасини тайёрлашни ва асосий иш блан шуғулланишни топширди. Энди бўлса Министрлар кенгаши сулҳ шартномасини тайёрлаш ва асосий иш блан шуғулланмай, балки ўзларини бу ишдан манфаатдор деб ҳисоблаган кишилар таклиф этган ва кўпинча бир-бирига зид бўлган лойиҳаларни қараб чиқиш керак экан».

Вишинский айтдики, ҳатто Министрлар Кенгашига тўғридан-тўғри бўйсинмайдиган Консультация-ахборот кенгаши тузилганида ҳам Министрлар Кенгашининг а'зоси бўлган давлат вакиллари бу кенгашда раҳбарлик ролини ўйнайди, деб кўзда тутилган эди. Ана шу жуда тўғри йўлдан қайтиш учун ҳечқандай асос йўқ.

Британия вакили Стрэнг масаланинг моҳияти тўғрисида мунозара қилишга унамади ва барча иттифоқчи давлатлар вакилларини эмас, балки фақат 18 ёки 19 давлат вакилларини доимий комитетларга киргизишни таклиф этаман дейиш блан чекланди.

Келгуси мажлисда масалани муҳокама қилиш давом эттирилади. (ТАСС).

Мас'ул муҳаррир: С. РАЖАБОВ.

ТЕАТРЛАРДА:

ҲАМЗА ТЕАТРИДА — 22 мартда Бой ила хизматчи. 23 мартда Муҳаббат.

ЎЗОПЕРА ТЕАТРИДА — 23 мартда кечқурун Боқчасарой фонтани. Эстрада артистлари Бутун Иттифоқ конкурсининг лауреати Г. Измайлова, артистлардан Қодиров, Ғафуров, Ҳалима Комилова, Жўра Алимов, Убайдуллаев қатнашади. Дирижёр — Сталин мукофоти лауреати ЎзССР халқ артисти Мухтор Ашрафий. Спектакль кеч соат 8 яримда бошланади.

МУҚИМИЙ ТЕАТРИДА — 22 мартда Баядера. 23 мартда Қизил гул.

ЎЗБЕК МУЗИКА ТЕАТРИДА (Беш'ёғоч) — 22 мартда Хўжа Насриддин, 23 мартда Тоҳир ва Зуҳра.

ЎЗБЕК ДАВЛАТ ФИЛАРМОНИЯСИНИНГ КОНЦЕРТ ЗАЛИДА — 23 мартда татар музика, ашула ва рақс концерти. Концертда: А. И. Петровсян бадиий раҳбарлигидаги давлат халқ чолғу асбоблари оркестри, солистлардан В. Шокиров, С. Адигамова, Ф. Сайфиддинов, Ш. Мансурова, Х. Ғафуров қатнашади. Концерт кеч соат 9 да бошланади.

ТОШКЕНТ ДАВЛАТ ЦИРКИДА — 22, 23 мартда Ф. В. Федин раҳбарлигидаги цирк труппасининг хайрлашув гастрольлари. Аттракцион — йиртқич ҳайвонлар. Ўйнатучи — Кличис. 22 мартда бир тамоша, 23 мартда уч тамоша.

КИНОТЕАТРЛАРДА:

«ҚИЗИЛ ОКТЯБРЬ» — Лўлиларнинг сўнгги чайласи; «ҒАЛАБА» (Шивли бозор) — Биринчи қўлқоп; СОБИР РАҲИМОВ НОМЛИ КИНОТЕАТР (Тахтапул) — Тош гул; «ИСКРА» — янги бадиий фильм Глинка; «ЎЗБЕКИСТОН» — Глинка; «ВЕСНА» — Тракторчилар; АЛОҚА ХОДИМЛАРИ КЛУБИ — Оқ тиш.

ТЎҚҚИЗИНЧИ МАЙ НОМЛИ ЯНГИ ҚИШКИ КИНОТЕАТР ОЧИЛДИ

(Беш'ёғоч кўчаси, 210-нчи уй, 1-нчи трамвайнинг «Сирли мачит» остановкаси).

ОҚ ТИШ

деган бадиий фильм кўрсатилади

Тошкент шаҳар, Сталин район, 13 бўлим халқ суди билдирадики, Х. Алимованинг М. Икромовдан ажралиш ҳақидаги аризаси судда кўриш учун қабул қилинди.

«Қизил Ўзбекистон» ва «Правда Востока» бирлашган нашриётининг босмахонаси. Тиражи 64,5 минг. Р. 03108. № 122.